

Cymraeg

**Adroddiad Perfformiad Blynyddol
Safonau'r Gymraeg ar gyfer
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf
Morgannwg
2022/23**

**Y Gymraeg yn CTM
Welsh at CTM**

Cymraeg

Cynnwys

Am yr adroddiad hwn	4
Rhagair y Prif Weithredwr	5
Crynodeb gweithredol	6
Cynllunio'n strategol: Cyflwyno'r pum thema.....	7
Thema 1: Cyfathrebu ac Ymgysylltu	9
Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn Fewnol.....	10
Hyrwyddo ein gwasanaethau yn allanol	14
Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg	16
Thema 2: Cynlluniau Gweithredu a Monitro	19
Ein hymagwedd at gynlluniau gweithredu	20
Cynlluniau gweithredu wedi'u pennu ar gyfer timau 2022/23.....	20
Gwneud y Cynnig Rhagweithiol gyda chleifion	24
Gwella ein gwasanaethau dwyieithog mewn meysydd anghlinigol.....	26
Cefnogi Gofal Sylfaenol	28
Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg	29
Thema 3: Profiad Gweithwyr a'n Gweithle Dwyieithog	32
Lledaenu'r neges a chyfathrebu mewnol.....	33
SharePoint	34
Rhwydwaith staff.....	34
Hyrwyddo technoleg yn y Gymraeg.....	34
Gwasanaethau lles staff a dwyieithrwydd.....	34
Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg	36
Thema 4: Llywodraethu ac atebolrwydd	37
Grŵp Llywio'r Gymraeg	38
Datblygu ein gwybodaeth busnes ar gyfer darpariaeth Gymraeg	38
Cwynion	39
Thema 5: Cynllunio'r gweithlu a recriwtio	41
Ein gweithlu dwyieithog	42
Dysgu Cymraeg yn y Gwaith	44
Asesu a hysbysebu swyddi.....	44
Atodiad 1: Rhestr o ardaloedd y rhoddwyd Pecyn Iaith iddyn nhw	46
Atodiad 2: Sgiliau Cymraeg fesul Grŵp Gofal	47
Atodiad 3: Data hyfforddiant staff	49

Am yr adroddiad hwn

Mae'r adroddiad hwn yn disgrifio beth mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg wedi'i wneud eleni i ddarparu ei wasanaethau yn Gymraeg. Rydyn ni'n sôn am ein dull strategol o wreiddio'r Gymraeg ym mhob rhan o'n sefydliad a beth rydyn ni wedi'i wneud eleni i hybu ein hiaith a'i defnydd yn y gofal a roddwn a'r gwasanaethau a ddarparwn. Rydyn ni'n awyddus i rannu gyda chi pa mor galed rydyn ni wedi gweithio eleni i blethu dwyieithrwydd ym mhopeth a wnawn, a'r mentrau rydyn ni wedi'u gwneud yn rhan o hyn. Mae'r Gymraeg yn bwysig i ni fel y mae hi i lawer o bobl yn y cymunedau rydyn ni'n gofalu amdany'n nhw, ac mae'r adroddiad hwn yn sôn am y camau pendant rydyn ni wedi'u cymryd sy'n brawf o'r ymrwymiad hwn.

Mae'r adroddiad hwn hefyd wedi'i ysgrifennu o dan Safon y Gymraeg 120, sy'n ei gwneud yn ofynnol i ni gyhoeddi adroddiad ar sut rydyn ni wedi cadw at Safonau'r Gymraeg yn ein hysbysiad cydymffurfio. Mae ein hysbysiad cydymffurfio yn nodi beth mae'n rhaid i ni ei wneud yn ôl y gyfraith yn Gymraeg, ac mae ar gael i'w ddarllen [yma](#).

Cyflwynon ni'r adroddiad hwn i'n Pwyllgor Pobl a Diwylliant, un o bwyllgorau'r Bwrdd, ym mis Awst 2023 a chafodd ei gymeradwyo i'w gyhoeddi. Bydd cofnodion y cyfarfod hwnnw lle trafodwyd yr adroddiad ar gael i'w darllen [yma](#).

Rydyn ni'n croesawu eich sylwadau ar yr adroddiad hwn a'n gwasanaethau dwyieithog. Os hoffech chi gysylltu â ni, anfonwch neges aton ni yn CTT_WelshLanguage@wales.nhs.uk yn Gymraeg neu Saesneg.

Ac yn olaf, defnyddiwch y Gymraeg sydd gyda chi pan ddewch chi aton ni, rydyn ni'n awyddus i chi wneud hynny ac mae hawl gyda chi.

Rhagair y Prif Weithredwr

Mae'n bleser gennyf, ar ran Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, gyhoeddi ein Hadroddiad Perfformiad Blyneddol eleni o dan Safon y Gymraeg 120, i roi gwybod i ddefnyddwyr ein gwasanaethau sut rydym wedi cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Mae wedi bod yn flwyddyn o ddatblygiad sylweddol i'r Gymraeg yn ein Bwrdd Iechyd. O osod allan ein hymagwedd strategol newydd at y Gymraeg i ddatblygiadau arloesol, megis cyflwyno ein e-fyrddau gwyn i'n safleoedd gyda'u gallu i arddangos anghenion iaith cleifion yn ddigidol, unwaith eto mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg yn dangos y gall arwain ar agenda y Gymraeg.

Mae'r Cynllun 5 Mlynedd Mwy Na Geiriau newydd hefyd yn ei gwneud yn glir beth yw'r uchelgais ar gyfer gwasanaethau Cymraeg yn GIG Cymru, a thra bod yr adroddiad hwn yn canolbwyntio ar sut rydym wedi cydymffurfio â'n dyletswyddau statudol o dan Safonau'r Gymraeg, mae'r gwaith a amlygwyd yn yr adroddiad hwn yn nodi'n glir ein bod wedi dechrau ar y gwaith gyda nod craidd y cynllun hwnnw, sef sicrhau bod y Gymraeg yn rhan annatod o'n bywyd sefydliadol ar gyfer y rhai rydym yn gofalu amdany'n nhw a'r rhai sy'n gweithio yma.

Mae'r Gymraeg yr un mor bwysig i ni ag yw hi i lawer yn y cymunedau rydym yn gofalu amdany'n nhw, ac mae'r adroddiad hwn yn dangos sut rydym wedi rhoi'r rhethreg honno ar waith.

Gobeithio y gwnewch fwynhau darllen am y gwaith rydym wedi'i wneud eleni i wreiddio'r Gymraeg yn ein gwasanaethau, a'i fod yn rhoi'r hyder i chi ddefnyddio'ch Cymraeg gyda ni.

Paul Mears,
Prif Swyddog Gweithredol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg

Crynodeb gweithredol

Mae'r Gymraeg yn bwysig i'r cymunedau rydyn ni'n gofalu amdanyh nhw, ac mae'n bwysig i ni hefyd. Mae ein hadroddiad eleni yn dangos yn fanwl ymrwymiad ein Bwrdd Iechyd i'r Gymraeg, ond hefyd ein hymrwymiad i ddod yn sefydliad blaenllaw ar gyfer y Gymraeg a diwylliant Cymru. Mae'n nodi ein dull strategol newydd o wreiddio'r Gymraeg ar draws y Bwrdd Iechyd drwy ein 5 thema, a beth yn union rydyn ni wedi'i wneud i hybu'r Gymraeg yn rhan o hyn.

Bydd darllenwyr yn gweld ein bod wedi canolbwyntio lawer eleni ar newid diwylliannol ac ymddygiadol yn rhan o'r thema Cyfathrebu ac Ymgysylltu, lle rydyn ni'n cydnabod y bydd cynnydd hirdymor, cynaliadwy yn ein darpariaeth ddwyieithog yn golygu newid mewn diwylliant ac ymddygiad. Fel y nodwyd yng Nghynllun 5 Mlynedd newydd Mwy Na Geiriau ar gyfer y Gymraeg yn GIG Cymru gan Lywodraeth Cymru, "Nid yw newid diwylliannol yn digwydd trwy systemau a phrosesau. Mae'n digwydd trwy gydgyhyrchu a chydweithredu o lefel y Bwrdd i'r ward, o arweinwyr i staff gofal rheng flaen...". Cytunwn â hyn, ac mae ein Strategaeth Fewnol newydd ar gyfer Hybu'r Gymraeg o dan y thema hon yn manylu ar sut rydyn ni'n bwriadu siarad am y Gymraeg a hyrwyddo'r iaith yn fewnol, wedi'i seilio ar ddamcaniaeth newid ymddygiad. Ymhlith yr uchafbwyntiau eleni yn rhan o'r cynllun hwn oedd ein digwyddiad staff y daeth dros 80 o staff iddo, creu ein Pecynnau Ward a Gwasanaeth newydd a'n deunydd Sefydlu Corfforaethol newydd ac ymwybyddiaeth iaith, sydd i gyd wedi'u cynllunio o amgylch cyfathrebu ar gyfer newid diwylliannol.

Mae uchafbwyntiau eraill yn cynnwys integreiddio theori ymddygiadol a chysyniad yr 'hergwd' i'r ffordd rydyn ni'n cynnig ein gwasanaethau, gyda'r e-fyrddau gwyn newydd yn enghraifft arloesol o hyn. Yn hytrach na disgwyl i gleifion mewnol ailadrodd eu dewis iaith ar draws y Bwrdd Iechyd i nifer o staff, mae ein system e-fwrdd gwyn newydd ar wardiau yn dangos dewis iaith cleifion yn electronig. Mae hyn yn golygu bod eu dewis iaith yn weladwy i'r holl staff. Mae hefyd yn hwyluso'r ddarpariaeth ddiofyn o wasanaethau yn Gymraeg drwy ganiatáu i staff chwilio am siaradwyr Cymraeg ar wardiau wrth gynllunio cylchdro ar y ward. Enghraifft arall o'r hergwd yw ychwanegu neges at ein gwefan eleni yn annog defnyddwyr i gysylltu â ni yn Gymraeg ac egluro sut i ddod o hyd i'r fersiwn Gymraeg y dudalen.

Uchafbwynt pwysig arall eleni yw nifer yr ardaloedd sydd wedi ymrwymo i wella eu darpariaeth ddwyieithog ar ôl nodi bylchau yn eu darpariaeth. Mae dros 50 o ardaloedd wedi cytuno ar Gynllun Gweithredu Datblygu'r Gymraeg, gan ganiatáu iddyn nhw gynyddu eu defnydd o'r Gymraeg yn eu hardaloedd. Gwasanaethau therapïau oedd yn cyfrif am lawer o'r rhain, ac o ystyried y swm sylweddol o ofal y mae'r pum proffesiwn Therapïau yn ei ddarparu, i gleifion mewnol a chleifion allanol fel ei gilydd ar draws eu 32 o dimau, mae hyn wedi cwmpasu cyfran sylweddol o wasanaethau'r Bwrdd Iechyd. Gwnaethon ni hyn ar y cyd â thimau a rheolwyr clinigol lleol, sy'n dangos pa mor effeithiol y gall cydgynhyrchu a chydweithio fod wrth wella ein darpariaeth ddwyieithog.

O feddwl yn fwy strategol am sut rydyn ni'n hybu'r Gymraeg, edrych ar yr agenda hon drwy newid diwylliannol ac ymddygiadol, adeiladu ar theori'r 'hergwd' o ran rhai agweddau ar sut rydyn ni'n cynnig gwasanaethau a'n cynlluniau gwella pendant ar gyfer ardaloedd, mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg wedi perfformio'n gryf o dan Safonau'r Gymraeg eleni.

Ond mae cyflawni ein rhwymedigaethau statudol yn golygu gwell gwasanaethau i'n cyhoedd sy'n siarad Cymraeg, a dyna sy'n ein hysgogi i symud ymlaen ymhellach a gwreiddio'r agenda hon ym mhopeth a wnawn.

Felly defnyddia dy Gymraeg gyda ni, mae hawl gyda ti!

Cynllunio'n strategol: Cyflwyno'r pum thema

Mae'r Gymraeg yr un mor bwysig i ni ag yw hi i'r cymunedau rydyn ni'n gofalu amdanyn nhw, felly rydyn ni am sicrhau ein bod yn gwneud popeth a ddylen ni fel bod y rhethreg hon yn cyfateb i'r realiti pan fo ein cleifion yn rhyngweithio â'n gwasanaethau o ddydd i ddydd. Mae hyn yn gofyn am ymateb strategol priodol i wneud y gwelliannau rydyn ni am eu gweld yn ein gwasanaethau dwyieithog. Mae cyhoeddiad diweddar Cynllun Mwy Na Geiriau 2022-2027, sydd ar gael i'w ddarllen [yma](#), hefyd yn ei gwneud yn glir maint yr uchelgais ar gyfer gwasanaethau Cymraeg yn GIG Cymru. Rydyn ni'n deall y bydd yr uchelgais hon yn golygu edrych ar yr agenda hon yn wahanol, a bod yr ymateb strategol sydd ei angen yn amlochrog. Eleni, rydyn ni wedi cytuno y bydd angen edrych ar ein gwaith dros y Gymraeg o dan y themâu canlynol. Bydd y themâu hyn yn strwythuro sut rydyn ni'n meddwl am ein cynlluniau gwaith blynyddol i gwrdd â Safonau'r Gymraeg a'r disgwyliadau o dan y Cynllun Mwy Na Geiriau, a fydd yn ei dro yn dylanwadu ar ein cynllunio strategol ehangach fel yr eglurwn isod.

Y pum thema hyn yw:

Mae'r themâu hyn yn strwythuro ein Cynllun Cyflawni ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg, sy'n nodi'r blaenoriaethau dros y 5 mlynedd nesaf. Mae'r Cynllun Cyflawni hwn yn ei dro yn llywio ein Cynllun Pobl ar gyfer y Bwrdd Iechyd o ran yr iaith, yn rhan o'n strategaeth sefydliadol ehangach, CTM2030. Gallwch chi ddod o hyd i ragor o wybodaeth am y strategaeth uchelgeisiol honno ar gyfer gwasanaethau gofal iechyd yn ein Bwrdd Iechyd [yma](#). Mae hyn yn golygu bod cyfeiriad strategol clir gyda ni ar gyfer y Gymraeg, yn rhan o gynllunio strategol ehangach y Bwrdd Iechyd. Mae mabwysiadu dull strategol o wreiddio'r Gymraeg ym mywyd ein

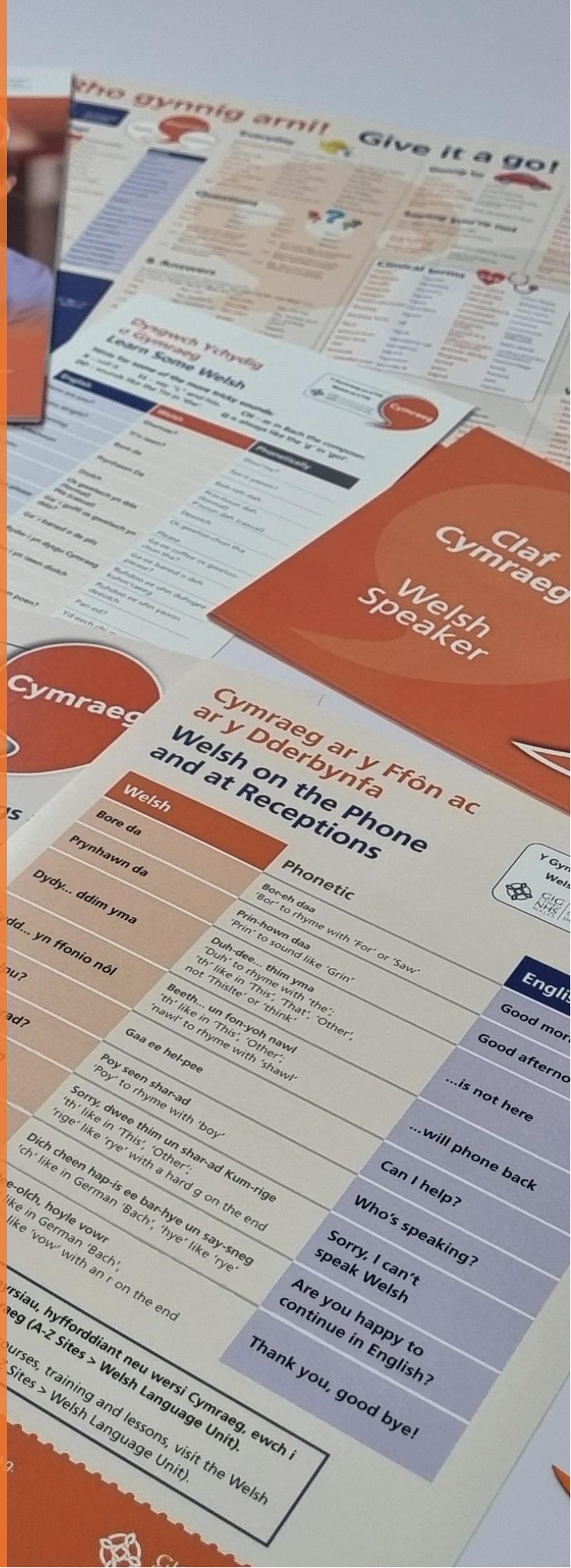
sefydliad yn gam ymlaen i wasanaethau dwyieithog yn BIP CTM a'r rhai sy'n defnyddio ein gwasanaethau, ac edrychwn ymlaen at weithio drwy ein cynllun gwaith blynyddol wedi'i strwythuro o amgylch y themâu hyn mewn partneriaeth â staff ar draws y Bwrdd Iechyd.

Byddwn yn strwythuro gweddill yr adroddiad hwn, ac adroddiadau'r dyfodol, drwy roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r cyhoedd a'n partneriaid eraill am ein cynnydd yn y maes hwn o dan y pum thema hyn.

Thema 1: Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Bydd gwreiddio'r Gymraeg ar draws system gofal iechyd mawr a chymhleth yn golygu newid yn ein diwylliant sefydliadol, a fydd yn golygu galluogi pobl i newid eu hymddygiad. Ond dydy newid ymddygiad ddim yn digwydd mewn gwagle, a bydd angen y gefnogaeth a'r adnoddau ar ein staff i wneud mwy yn Gymraeg. Mae derbyn hyn yn golygu y gallwn ddechrau meddwl yn strategol am beth sydd angen digwydd i annog y newid mewn ymddygiad mae angen i ni ei weld ar draws y system, fel bod pobl sy'n siarad Cymraeg yn gallu defnyddio'r Gymraeg heb unrhyw rwystrau neu wrthwynebiad.

Dyma pam rydyn ni wedi gosod Cyfathrebu ac Ymgysylltu fel y gyntaf o'r pum thema y bydd angen i ni ganolbwyntio arnyn nhw. Dyma beth rydyn ni wedi'i wneud eleni o dan y thema gyntaf hon.

Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn Fewnol

Eleni rydyn ni wedi edrych ar ddau beth yn feirniadol. Y cyntaf yw sut rydyn ni'n siarad am y Gymraeg, a'r ail yw sut rydyn ni'n hyrwyddo'r iaith. Wrth edrych ar hyn fe benderfynon ni fod angen newid mawr yn y modd rydyn ni wedi siarad am y Gymraeg hyd yn hyn, a bod angen dull mwy strategol o hyrwyddo'r Gymraeg yn y Bwrdd Iechyd.

Arweiniodd hyn at ddatblygu ein Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg yn Fewnol gyntaf, sydd ar gael [yma](#). Mae'n cynnwys rhestr wirio fel ein bod, pan fyddwn yn siarad am y Gymraeg gyda staff, yn gwneud hynny mewn ffordd sy'n cyflwyno'r Gymraeg:

- mewn ffordd gadarnhaol, gyda negeseuon symlach a gwybodaeth glir (Hawdd),
- mewn ffordd ddeniadol a deniadol (atyniadol),
- mewn ffordd sy'n canoli profiad y claf a'r Gymraeg fel rhywbeth sy'n perthyn i bawb yn ein Bwrdd Iechyd (Cymdeithasol) a
- mewn modd amserol (sy'n golygu ar yr amser iawn, a thrwy fanteisio ar rai dyddiau a digwyddiadau) (Amserol).

Mae'r egwyddorion hyn yn ffurfio niwmonig EAST ac maen nhw'n sail i ffordd brofedig o gyfathrebu'n strategol ar gyfer newid ymddygiad.¹

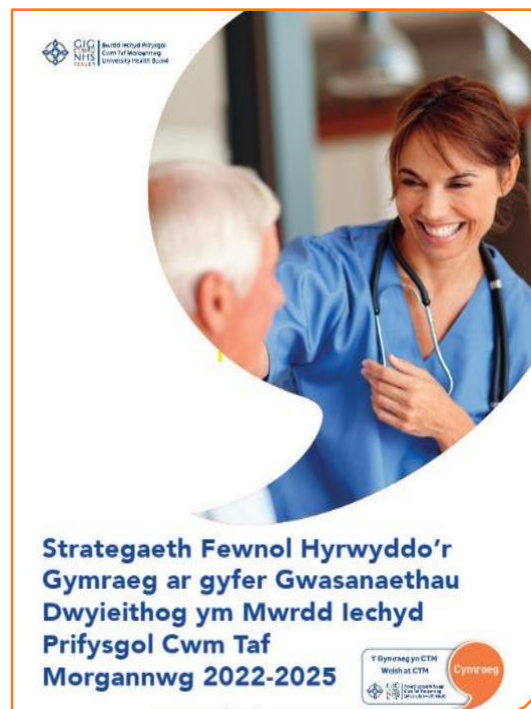
Rydyn ni hefyd wedi nodi pa gamau y byddwn yn eu cymryd i hyrwyddo'r Gymraeg ymhlith ein staff fel eu bod yn eu tro yn gallu cynyddu'r gwasanaethau y gallan nhw eu cynnig yn Gymraeg. Rydyn ni wedi gwneud hyn gan ddefnyddio'r model galluogi COM-B adnabyddus.² Mae hyn yn golygu edrych ar y rhwystrau y mae staff yn eu hwynebu i gynyddu eu darpariaeth ddwyieithog o safbwynt eu gallu i wneud hynny (Gallu), yr amgylchedd y maen nhw'n gweithio ynddo a'r adnoddau sydd gyda nhw (Cyfle), a'u cymhelliant i wella eu gwasanaethau dwyieithog (Cymhelliant). Trwy gynllunio ar gyfer y tair agwedd hyn yn gywir, dylai hyn arwain at y newid ymddygiad (B) rydyn ni am ei weld.

Wrth edrych ar y ddwy elfen hyn gyda'i gilydd, sef cyfathrebu a hyrwyddo, y ddwy dan arweiniad mewnwelediadau ymddygiadol, rydyn ni'n ymgysylltu â'n gweithlu mewn ffordd fwy ystyrlon ac yn symud i ffordd o ailadrodd i staff beth yw'r gofynion heb fawr o werthfawrogiad o'r rhwystrau o'u blaenau.

Yn rhan o'r cynllun hyrwyddo mewnol hwnnw eleni, dyma beth rydyn ni wedi'i wneud.³

Digwyddiad staff ym mis Hydref 2022

Ym mis Hydref 2022, ychydig wythnosau ar ôl cyhoeddi'r Cynllun 5 mlynedd Mwy Na Geiriau newydd, fe wnaethon ni gynnal digwyddiad staff ar-lein, 'Mwy Na Geiriau yn CTM: Symud Ymlaen'. Roedden ni eisiau ailosod y ffordd mae'r Gymraeg yn cael ei gweld yn CTM ac ysbrydoli staff i ddefnyddio'r Gymraeg sydd gyda nhw a chymryd y camau bach ond dylanwadol hynny i wneud mwy yn Gymraeg. Dangoson ni fideo, lle bu staff yn sôn am beth mae'r Gymraeg yn golygu i'w cleifion ac iddyn nhw eu hunain, a lle bu pobl leol sy'n byw yn CTM yn sôn am eu profiadau o ddefnyddio'r Gymraeg mewn gofal iechyd. Cawson ni'r fraint hefyd o groesawu

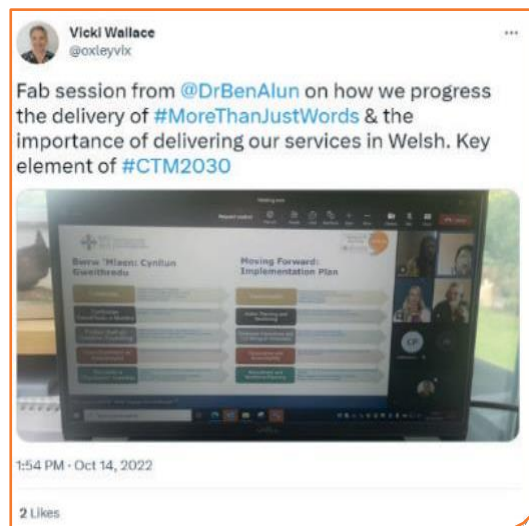
¹ Gwasanaeth, Owain et al, . 2012. EAST: Four Simple Ways to Apply Behavioural Insights. Llundain: BIT; Gwasanaeth Cyfathrebu'r Llywodraeth, 2012. Strategic Communication: A Behavioural Approach. Llundain: Gwasanaeth Cyfathrebu'r Llywodraeth.

² Michie et al, The behaviour change wheel: A new method for characterising and designing behaviour change interventions. Implementation Science 2011, 6:42, 1-11.

³ Eglurir y cysylltiadau rhwng yr ymyriadau hyn a damcaniaeth newid ymddygiad yn ein Strategaeth Hybu'r Gymraeg yn Fewnol, sydd ar gael [yma](#).

Dr Catrin Hedd Jones o Brifysgol Bangor i sôn am bwysigrwydd gofal yn y Gymraeg o safbwynt clinigol, gyda ffocws arbennig ar Dementia. Cyflwynon ni hefyd ein pum thema i strwythuro ein gwaith ar gyfer y Gymraeg, i'w gweld uchod, gan ddangos i'r rhai a fynychodd fod cyfeiriad a momentwm clir i'r agenda hon.

Daeth dros 80 o staff i'r digwyddiad, ac roedd y positifrwydd o'r Bwrdd i'r ward yn amlwg. Wedi'i agor gan ein Prif Weithredwr gyda sylwadau cloi gan ein Noddwr Gweithredol dros y Gymraeg ac un o'n Haelodau Annibynnol, roedd y digwyddiad yn llawn brwdfrydedd newydd am wasanaethau dwyieithog o sawl ardal yn y Bwrdd Iechyd.

Pecynnau Ward a Gwasanaeth

Cyflawniad arall yn rhan o'n cynllun hyrwyddo mewnol eleni yw datblygu a rhannu ein Pecynnau Ward a Gwasanaethau. Mae'r pecynnau'n cynnwys posteri i annog staff i ddefnyddio'r Gymraeg sydd gyda nhw, posteri i arddangos beth rydyn ni'n ei wneud yn ddwyieithog, cardiau ymadrodd, magnetau gwely a chardiau i gefnogi'r Cynnig Rhagweithiol, cardiau teimladau ac emosiynau dwyieithog i'w defnyddio gyda phlant fel y gallan nhw ddweud wrth staff sut maen nhw'n teimlo, poster laith Gwaith, cortynnau gwddf a bathodynnau, trionglau desg gydag anogaeth ffonetig a Chanllaw Staff dwyieithog, sy'n egluro pam mae gwasanaethau Cymraeg yn bwysig a beth rydyn ni'n ei wneud yn ddwyieithog (mwy am y canllaw isod).

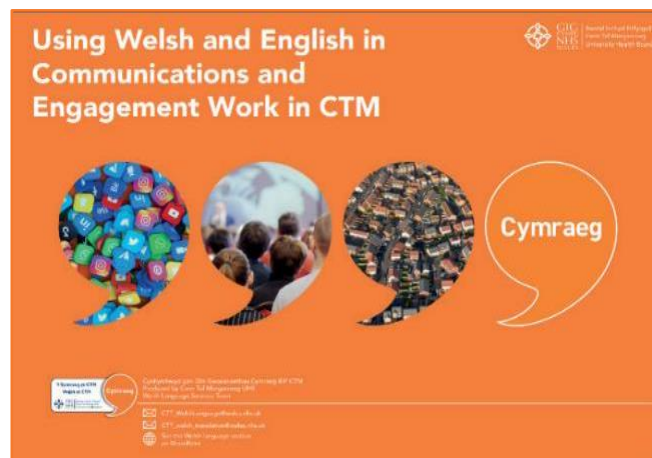
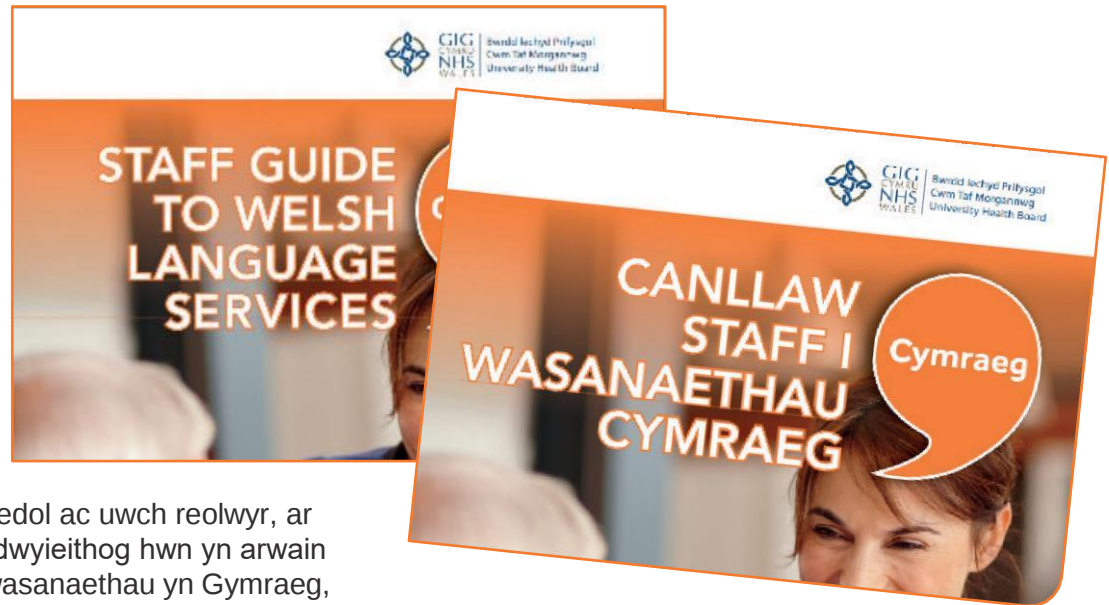
Nod yr adnoddau yw mynd i'r afael â nifer o rwystrau yn ôl staff sy'n eu hatal rhag defnyddio mwy o Gymraeg, gan gynnwys diffyg hyder i ddefnyddio'r Gymraeg, diffyg dealltwriaeth o beth sydd angen i ni ei wneud yn ddwyieithog a diffyg gwerthfawrogiad ynghylch pam mae'n bwysig. Hyd yn hyn, rydyn ni wedi rhannu dros 60 o'r pecynnau, gyda digon yn cael ei rannu ar gyfer pob ardal gyda mwy nag un lleoliad i gael un pecyn yr un. Gweler Atodiad 1 am restr o'r holl ardaloedd sydd wedi cael pecyn.

Gwybodaeth i staff

Mae'r pecynnau a ddisgrifir uchod yn cynnwys ein Canllaw Staff i Wasanaethau Cymraeg ar ffurf brintiedig, fel bod gan staff rywbeth y gallan nhw droi ato heb orfod mewngofnodi i'r system mewn meysydd clinigol. Mae'r canllaw hefyd ar gael i'r holl staff, gan gynnwys rheolwyr gweithredol ac uwch reolwyr, ar ffurf electronig. Mae'r canllaw dwyieithog hwn yn arwain gyda pam rydyn ni'n cynnig gwasanaethau yn Gymraeg, gan ddefnyddio hanesion cleifion i wneud hynny, yn ogystal ag egluro'n ymarferol beth sydd angen i ni ei wneud yn ddwyieithog. Yna mae'n troi at y cymorth sydd ar gael i staff ac yn disgrifio pa adnoddau sydd ar gael iddyn nhw. Wrth sôn am beth a wnawn yn Gymraeg, mae'n arwain gyda'r Cynnig Rhagweithiol a'r theori y tu ôl i hyn, cyn troi at yr agweddau eraill ar beth a wnawn yn Gymraeg yn ogystal â'r Saesneg. Mae hefyd yn cynnwys enghreifftiau o sut mae pob gofyniad o dan y Safonau wedi'i weithredu'n llwyddiannus mewn un rhan o'r Bwrdd Iechyd, i rannu arfer gorau â chydweithwyr eraill. Mae rhannu arfer gorau hefyd yn bwysig, oherwydd gall y 'prawf cymdeithasol' hwn fod yn effeithiol iawn wrth annog pobl i ymgymryd ag ymddygiadau newydd. Mae'r canllaw hefyd yn anelu at annog staff dihyder i ddefnyddio'r Gymraeg sydd gyda nhw, o'r cychwyn cyntaf, fel nad yw staff yn teimlo na allan nhw gynnig gwasanaethau yn Gymraeg oherwydd nad yw eu sgiliau yn caniatáu iddyn nhw wneud hynny. Mae'r Gymraeg yn perthyn i bob un ohonon ni yn BIP CTM, ni waeth faint o Gymraeg rydyn ni'n gwybod, ac mae'r canllaw hwn yn gyfraniad mawr i'r ethos hwnnw.

Rydyn ni hefyd wedi datblygu canllaw yn arbennig ar gyfer timau Cyfathrebu ac Ymgysylltu. Mae'r canllaw yn egluro sut y gall staff ddefnyddio'r Gymraeg orau ar wefannau, wrth drefnu digwyddiadau a chyfarfodydd, wrth ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol ac mewn agweddau eraill ar gyfathrebu â'r cyhoedd. Dyma enghraifft arall o ddarparu cyngor deniadol o ansawdd uchel i'n staff fel ein bod mewn gwell sefyllfa i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg.

Sesiynau ymsefydlu corfforaethol a lleol

Mae sesiynau ymsefydlu yn gyfle gwirioneddol bwysig i wreiddio ein gwerthoedd a'n disgwyliadau sefydliadol o ran ymddygiad ar gyfer gweithwyr newydd, ac maen nhw hefyd yn ffordd bwysig o sicrhau bod ein staff newydd yn deall ein hymagwedd at wasanaethau dwyieithog yn BIP CTM. Eleni, roedden ni'n falch o gael ein fideo newydd, 'Cymraeg yn CTM' wedi'i greu'n broffesiynol, a fydd yn cael ei ddefnyddio yn rhan o ymsefydlu corfforaethol yn sgil ein cynllun hyrwyddo mewnol. Neges greiddiol y fideo yw bod y Gymraeg yr un mor bwysig i ni ag yw hi i lawer yn y cymunedau rydyn ni'n gofalu amdany'n nhw, ac yn annog staff i ddefnyddio'r Gymraeg sydd gyda nhw. Mae'r fideo hefyd yn egluro pa gymorth sydd ar gael i staff ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith a pha adnoddau sydd ar gael, gan dargedu'r rhwystrau hynny a nodir yn aml gan staff gofal iechyd rhag gwneud mwy yn Gymraeg. Gan ddefnyddio hanesion cleifion a thystiolaeth staff, mae'r fideo yn arf arall yn ein harfdy newid ymddygiad. Bydd y fideo hwn hefyd yn cael ei ddefnyddio mewn sesiynau ymsefydlu lleol a bydd yn rhan greiddiol o'n sesiynau ymwybyddiaeth iaith hefyd.

Sesiynau ymwybyddiaeth iaith

Mae siarad am y Gymraeg a'i heffaith ar ofal a phrofiad y claf wedi bod yn hynod bwysig eleni, ac eleni buom yn siarad am gydraddoldeb iaith i siaradwyr Cymraeg yn rhan o'n cynllun hyrwyddo gyda'r canlynol:

- Fforwm Proffesiynol Uwch-nyrsys a Nyrsys Arweiniol CTM ym mis Mehefin 2022,
- Fforwm Rheolwyr Ward ar gyfer Ysbyty'r Tywysog Siarl ym mis Mehefin 2022,
- Diwrnod Datblygu Rheolwyr Ward yn Ysbyty Cwm Rhondda ym mis Mehefin 2022
- Diwrnod Datblygu Nyrsys Practis ym mis Tachwedd 2022,
- Staff Therapiau Band 5 newydd ym mis Rhagfyr 2022,
- Tîm Datblygu iCTM, sy'n arwain ar wella gwasanaethau, ym mis Chwefror 2023.

Yn rhan o hyn, rydyn ni wedi ailddatblygu ein hymwybyddiaeth iaith fel ei fod yn:

- Wybodaeth sydd wedi ei thystiolaethu'n llawn, gan ddefnyddio enghreifftiau o ymchwil glinigol a seicolegol ar bwysigrwydd y Cynnig Rhagweithiol a gofal yn Gymraeg i siaradwyr Cymraeg, gan gysylltu theori ag ymarfer. Byddwn yn cadw'r wybodaeth yn gyfredol wrth i ymchwil newydd gael ei chyhoeddi a byddwn yn gweithio gyda'n staff clinigol ein hunain i wneud hyn yn ogystal ag eraill;
- Yn defnyddio enghreifftiau o'r byd go iawn fel bod yr ymchwil yn gysylltiedig â phrofiadau cleifion o Fwrdd Iechyd Prifysgol CTM;
- Wedi'i deilwra i gyfansoddiad cymdeithasol-ieithyddol a diwylliannol y cymunedau y mae BIP CTM yn gofalu amdany'n nhw ac yn eu gwasanaethu;
- Yn defnyddio cynnwys clyweledol wedi'i ddylunio'n broffesiynol i annog ymgysylltiad;
- Wedi'i ddylunio'n dda ac yn ddeniadol.

Gwerthusodd y rhai a gymerodd ran yn y sesiwn Therapiau Band 5 ym mis Rhagfyr 2022 eu sesiwn ymwybyddiaeth iaith eleni. Teimlodd pob un eu bod wedi dysgu rhywbeth newydd, ac yn bwysicaf oll, roedd y rhan fwyaf naill ai wedi eu 'hysbrydoli'n fawr' neu 'wedi'u hysbrydoli rywfaint' i ddefnyddio mwy o Gymraeg yn y gwaith yn y GIG. Mae'r hyfforddiant hwn yn effeithiol wrth annog ein staff i feddwl yn wahanol am y Gymraeg a byddwn yn anelu at ddefnyddio'r hyfforddiant hwn fel sail i'n sgysiau eleni gyda chymaint o'n staff â phosibl.

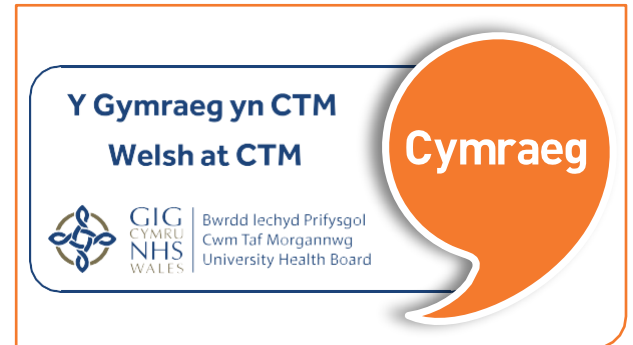
Cam arall ymlaen ar gyfer newid diwylliannol yn GIG Cymru fu gwneud modiwl ymwybyddiaeth iaith fer yn orfodol ar ESR, y system gweithlu a ddefnyddir gan staff y GIG. Mae'r modiwl hwn hefyd yn canolbwyntio ar brofiad y claf i feithrin y cymhelliant hollbwysig hwnnw i wneud y Cynnig Rhagweithiol a gwella ein gwasanaethau dwyieithog i'r rhai rydyn ni'n gofalu amdany'n nhw. Cafodd ei wneud yn orfodol gan y Bwrdd Iechyd ar 30 Ionawr ac, ar 31 Mawrth, roedd dros 40% o'n staff wedi ei gwblhau.

Mae rhagor o ddata ar nifer y staff sydd wedi cwblhau hyfforddiant yn ymwneud â'r Gymraeg yn Atodiad 3.

Ein brand ar gyfer y Gymraeg yn CTM

Elfen arall o'n cynllun hyrwyddo mewnol yw datblygu ein brand ar gyfer y Gymraeg yn CTM gyda'n logo ar gyfer gwaith datblygu'r Gymraeg. Mae'n bwysig bod y Gymraeg yn cael ei gweld fel rhywbeth sy'n perthyn i'n sefydliad ac yn rhan o wead ein bywyd sefydliadol.

Mae'r uchod i gyd yn hanfodol i hyn, ond bydd logo a brandio hefyd yn helpu i ennyn y teimlad hwnnw o berthyn, yn ogystal â sicrhau bod ein hadnoddau a'n deunydd wedi'u dylunio'n ddeniadol gyda thema gyffredin.

Hyrwyddo ein gwasanaethau yn allanol

Mae BIP CTM yn cydnabod bod angen i ni hyrwyddo ein hymrwymiad i'r Gymraeg ymhlith defnyddwyr ein gwasanaethau er mwyn ennyn hyder yn argaeledd ac ansawdd ein gwasanaethau Cymraeg. Rydyn ni hefyd yn deall po fwyaf y mae gwasanaeth Cymraeg yn cael ei gynnig yn rhagweithiol, y mwyaf tebygol yw hi y bydd pobl yn defnyddio'r Gymraeg gyda ni. Mae Diwrnod Hawliau'r Gymraeg, sy'n cael ei hyrwyddo'n flynyddol bob mis Rhagfyr, yn gyfle gwych i rannu gyda'r cyhoedd beth yw eich hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg gyda'ch Bwrdd Iechyd. Rydyn ni wedi manteisio ar y cyfle y mae'r diwrnod hwn yn ei roi i siarad am eich hawl i ddefnyddio'r Gymraeg gyda ni. I wneud hyn fe wnaethon ni fanteisio ar ein gwefan a'n llwyfannau cyfryngau cymdeithasol ar y diwrnod megis [Twitter](#).

Fe wnaethon ni hefyd gyhoeddi crynodeb o'n gwaith eleni i ddatblygu ein gwasanaethau Cymraeg, sydd ar gael [yma](#). Roedd y crynodeb ar-lein hwn yn cynnwys fideo yn egluro pa hawliau sydd gyda chi i ddefnyddio'r Gymraeg gyda ni, ac esbonion ni beth gallwch ddisgwyl ei wneud a'i weld yn Gymraeg o fewn Gofal Sylfaenol ac Eilaidd. Yn rhan o hynny, fe wnaethon ni dynnu sylw at yr ymrwymiad i gydraddoldeb iaith o fewn un o'n deintyddfeydd ac o fewn llawer o'n gwasanaethau Gofal Eilaidd.

Mae'r pecynnau ward a gwasanaeth a ddisgrifiwyd uchod hefyd yn cynnwys poster safonol gyda'r symbol 'Iaith Gwaith', cortyn gwddf a bathodyn, gyda gwasanaethau'n gallu gofyn am fwy nag un lle bo angen. Bydd hyn yn caniatáu iddyn nhw hybu eu gallu i ddefnyddio'r Gymraeg a dangos i eraill eu bod yn siaradwyr Cymraeg. Mae hawl gyda chi i ddefnyddio'r Gymraeg gyda'r Bwrdd Iechyd yn unrhyw le, ond lle gwelwch yr arwydd hwn yn cael ei arddangos neu'n gweld aelod o staff yn gwisgo'r logo hwn ar eu gwisgoedd neu ar gortyn gwddf, defnyddia dy Gymraeg gyda ni.

Rydyn ni wedi gweithio'n galed iawn eleni ac wedi edrych yn feirniadol ar sut rydyn ni'n cyflwyno agenda'r Gymraeg, ac wedi penderfynu bod angen ymagwedd alluogi a phersbectif newid diwylliannol ac ymddygiadol i symud y gwaith hwn yn ei flaen. Mae llwyddo gyda'r agwedd hon yn golygu y bydd staff yn fwy tebygol o ddarparu mwy o'u gwasanaethau yn Gymraeg heb fod angen

eu gorfodi na'u hatgoffa i wneud hynny, a dyna sut mae cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg yn dod yn norm, ac yn rhywbeth a wnawn yn reddfoll. Fodd bynnag, mae hefyd yn bwysig ein bod yn cydnabod bod darparu gwasanaethau yn Gymraeg yn gyfraith bellach, ac felly isod yn Nhabl 1 rydyn ni'n croesgyfeirio'r gwaith hwn â Safonau'r Gymraeg ac yn dangos lle mae'r gwaith hwn yn ein cefnogi i gydymffurfio.

Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg

Croesgyfeirio gwaith o dan y thema gyda Safonau'r Gymraeg		
Thema: Cyfathrebu ac Ymgysylltu		
Menter	Rheswm dros y gwaith	Perthynas â'r gofyniad o dan Safonau'r Gymraeg
Digwyddiad staff	Cychwyn cyfres o sgysiau ar draws ein sefydliad am bwysigrwydd y Gymraeg i lawer o'n cleifion dan arweiniad arbenigwyr clinigol ac arweinwyr ar lefel Bwrdd.	Bydd newid diwylliannol hirdymor sy'n arwain at fwy o werthfawrogiad o'r Gymraeg a'i phwysigrwydd yn golygu cynnydd cynaliadwy wrth gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Roedd y digwyddiad hwn yn nodi'r gwelliannau y mae angen i ni eu gweld, y rhesymau pam mae angen i ni weld y gwelliannau hyn a pha gymorth sydd ar gael i fodloni'r Safonau, gyda chefnogaeth uwch arweinwyr ar lefel y Bwrdd.
Pecynnau Ward a Gwasanaeth a Gwybodaeth i Staff	Nod y Pecynnau Ward a Gwasanaeth yw darparu adnoddau defnyddiol i staff i'w helpu i ddefnyddio mwy o Gymraeg yn ogystal â sicrhau bod canllawiau cywir a deniadol gyda nhw am beth rydyn ni'n ei wneud yn ddwyieithog. Mae'r theori y tu ôl i'r canllawiau a'r pecyn adnoddau o safbwynt galluogi i'w gweld yn ein Cynllun Hyrwyddo Mewnol yma.	- Safonau 1-7, drwy egluro sut mae angen i ni drin y Gymraeg o fewn gohebiaeth a lle gall staff gael cymorth; - Safonau 17-20 drwy egluro sut mae angen trin y Gymraeg pan fydd pobl yn ein ffonio a thrwy ddarparu adnoddau i staff i'w hannog i ddefnyddio cyfarchion Cymraeg ac i ddefnyddio'r Gymraeg sydd gyda nhw ar y ffôn; - Safonau 21-22ch a Safonau 25-32 drwy egluro sut mae angen i ni drin y Gymraeg wrth drefnu cyfarfodydd neu ddigwyddiadau a lle gall staff gael cymorth gyda chyfarfodydd a digwyddiadau dwyieithog; - Safonau 23 a 23A drwy egluro cysyniad y Cynnig Rhagweithiol a'r theori y tu ôl iddo, a thrwy ddarparu cardiau bach a magnetau gwely y gellir eu defnyddio i ddynodi cleifion mewnol Cymraeg eu hiaith ar y wardiau; - Safonau 33 a 34 a 47 i 49 drwy egluro beth sydd angen i ni ei wneud wrth arddangos gwybodaeth ac wrth osod arwyddion, a lle

		gall staff gael cymorth i sicrhau eu bod yn ddwyieithog; • Safonau 37 a 38 drwy egluro sut rydyn ni'n sicrhau bod dogfennau a ffurflenni yn ddwyieithog ac yn hyrwyddo eu fersiynau Cymraeg, a ble i gael cyfieithiad; • Safonau 39-44 drwy egluro sut dylen ni drin y Gymraeg ar ein gwefannau ac apiau, sut i ddefnyddio ein system rheoli cynnwys i sicrhau bod ein cynnwys gwe yn ddwyieithog a ble i gael cyfieithiad; • Safonau 45 a 46 drwy egluro sut dylen ni drin y Gymraeg ar y cyfryngau cymdeithasol a ble i gael cymorth i sicrhau bod ein cynnwys yn ddwyieithog; • Safonau 50-53, drwy egluro sut dylen ni drin y Gymraeg mewn derbynfeydd, drwy rannu adnoddau i annog staff i ddefnyddio cyfarchion Cymraeg a thrwy rannu poster 'laith Gwaith' i hyrwyddo unrhyw wasanaeth Cymraeg ar dderbynfeydd; • Safon 60 a 105, drwy roi poster 'laith Gwaith' i staff i hybu'r gwasanaeth Cymraeg y gallan nhw ei ddarparu, a thrwy ddarparu cortynnau gwddf a bathodynau i staff nodi eu bod yn siarad Cymraeg; • Safon 104, drwy egluro pam mae llofnodion e-bost a llofnodion y tu allan i'r swyddfa dwyieithog yn bwysig, a chyfeirio staff at ble y gallan nhw lawrlwytho logo i nodi eu bod yn siarad Cymraeg mewn e-byst a lawrlwytho geiriad ar gyfer eu negeseuon e-bost y tu allan i'r swyddfa.
Ymsefydlu corfforaethol a lleol	Y nod yw siarad am bwysigrwydd y Gymraeg i ni a'r cymunedau rydyn ni'n gofalu amdany'n nhw, a lle gellir cefnogi staff, gan ddefnyddio cynnwys difyr ar adeg hollbwysig ar gyfer cynnal diwylliant sefydliadol. Rydyn ni hefyd yn sôn am beth rydyn ni'n ei wneud yn Gymraeg mewn gwahanol agweddau ar ddarparu ein gwasanaethau, gan	Safon 103 , drwy sicrhau bod ein hymsefydlu corfforaethol yn sôn am pam rydyn ni'n cynnig gwasanaethau yn Gymraeg.

	gefnogi cydymffurfiaeth â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau.	
Ymwybyddiaeth iaith	Ar wahân i ymsefydlu corfforaethol a lleol, mae angen i ni siarad am yr agwedd theoretig a chlinigol ar ofal yn Gymraeg, cyflwyno'r ymchwil, cynnwys hanesion cleifion yn rhan o hynny a siarad yn fanylach am y gefnogaeth y mae'r Bwrdd Iechyd yn ei chynnig i'w bobl i wneud mwy yn Gymraeg. Mae ein cynnwys ymwybyddiaeth iaith yn gwneud yr holl bethau hyn. Rydyn ni hefyd yn annog ein staff yn gryf ac yn rheolaidd i gwblhau'r cwrs byr ar ESR i'r un diben.	Safon 102 , gan fod ein cynnwys ymwybyddiaeth iaith sydd wedi'i dystiolaethu'n llawn ac sy'n seiliedig ar ymchwil, yn gwrs hyfforddi byr ar ymwybyddiaeth iaith i staff.
Ein brand ar gyfer y Gymraeg yn CTM	Mae angen gweld y Gymraeg fel rhywbeth mae CTM yn ei wneud, ac nid rhywbeth sy'n cael ei wneud i CTM. Mae angen ei gweld yn rhan o wead ein bywyd sefydliadol a dim ond agwedd arall ar ddarparu gwasanaeth. Mae ein holl waith yn anelu at sicrhau bod hyn yn digwydd, ond bydd ein logo a'n brand ar gyfer holl waith datblygu'r Gymraeg yn cryfhau'r teimlad mai dyma ein hagenda 'ni'.	Safon 104 , drwy ddarparu logo a brand y gallwn eu defnyddio ar gyfer, ymhlith pethau eraill, lofnodion e-bost fel y gall staff nodi eu bod yn siaradwyr Cymraeg.
Hyrwyddo ein gwasanaethau yn allanol	Dydy'r cyhoedd ddim bob amser yn ymwybodol o'u hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg, ac mae hyrwyddo gwasanaethau yn bwysig beth bynnag gan y gall cynnig gwasanaeth Cymraeg yn rhagweithiol a dileu unrhyw rwystrau canfyddedig neu wirioneddol i wasanaethau Cymraeg gynyddu eu defnydd yn fawr. Dyna pam rydyn ni wedi cymryd camau bach eleni i hyrwyddo beth gallwn ni ei gynnig yn Gymraeg, gan ddefnyddio Diwrnod Hawliau'r Gymraeg ac adnoddau gweledol i wneud hynny.	Safon 60 , drwy sôn am ein hymrwymiad i ddefnyddio'r Gymraeg mewn modd cadarnhaol a hyrwyddo'r camau rydyn ni wedi'u cymryd i wella ein darpariaeth ddwyieithog. Gwnaethon ni hyn drwy gymryd mantais o'n gwefan gorfforaethol a'n llwyfannau ar y cyfryngau cymdeithasol, a darparu arwyddion, cortynnau gwddf a bathodynau 'laith Gwaith'.

Thema 2: Cynlluniau Gweithredu a Monitro

Mae'r diwylliant sefydliadol cywir a dull galluogi, mwy cefnogol ar gyfer ein staff yn ddwy elfen hanfodol i sicrhau ein bod yn darparu ein gwasanaethau'n ddwyieithog ac wrth gydymffurfio â'n dyletswyddau cydraddoldeb iaith ar gyfer y Gymraeg. Mae cyfathrebu ac ymgysylltu yn allweddol i hyn. Elfen bwysig arall i hyn yw ein hymagwedd at gynlluniau gwella. Mae'r rhain yn nodi bylchau yn y ddarpariaeth, a'r prosesau sydd gennym i sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hystyried ar yr adeg gywir.

Ein hymagwedd at gynlluniau gweithredu

Eleni rydym unwaith eto wedi edrych yn feirniadol ar ein hymagwedd, y tro hwn o ran cynlluniau gweithredu lle rydym wedi penderfynu ein bod am newid ein ffordd o feddwl. Mae hyn wedi'i lywio gan ein dull o hyrwyddo'r Gymraeg a ddisgrifir uchod o dan Thema 1, a'r dull mwy galluogol a chefnogol yr ydym yn ei ddefnyddio. Isod mae ein hegwyddorion sylfaenol:

- Wrth gyfathrebu â staff, rydyn ni'n dilyn yr egwyddorion EAST a eglurir uchod. O ran cynlluniau gweithredu, mae hyn yn golygu:
 - Bod y cynllun ond yn cynnwys yr agweddau hynny o wasanaethau dwyieithog sydd angen eu gwella ac sy'n benodol i'r maes dan sylw yn dilyn sesiynau datblygu'r Gymraeg gyda Thîm y Gymraeg, yn hytrach na disgwyl i staff ddehongli hysbysiad cydymffurfio eu hunain a chwblhau eu cynllun gweithredu ar wahân. Mae hyn yn gwneud y broses yn llawer haws i dimau a wardiau;
 - Mae ein templed i gofnodi gwaith gwella wedi'i ddylunio'n broffesiynol, ac yn cynnwys negeseuon am bwysigrwydd y Gymraeg yn rhan o hyn;
 - Mae'n enwi'r rheolwr sy'n atebol am gynnydd ac yn pennu dyddiad cwblhau.

Nod y dull hwn yw cael sgysiau ystyrlon, cefnogol gyda tôn gadarnhaol gyda rheolwyr sy'n gyfrifol am y ward neu'r gwasanaeth o ddydd i ddydd. Mae hyn yn caniatáu i'r rhesymeg dros wasanaethau Cymraeg gael ei thrafod ac i unrhyw rwystrau sy'n wynebu ardal i well darpariaeth Gymraeg gael eu chwalu mewn cydweithrediad â rheolwyr.

Cynlluniau gweithredu wedi'u pennu ar gyfer timau 2022/23

Ar ôl edrych ar ein proses o wella gwasanaethau lle mae bylchau yn y ddarpariaeth fel y disgrifir uchod, rydyn ni wedi rhoi'r theori ar waith gyda dros 50 o'n hardaloedd clinigol eleni. Mae adrannau o fewn y pum arbenigedd Therapiau yn cyfrif am 32 o'r rhain, ac mae'r 20 arall yn gymysgedd o wasanaethau cleifion mewnol, cymunedol a chleifion allanol. Yn y tabl isod mae'r gwasanaethau eleni sydd wedi addo gwella eu gwasanaethau dwyieithog gyda chynllun gweithredu cytunedig. Mae'r rhain yn cyfrif am gyfran helaeth o'r gwasanaethau y mae'r Bwrdd Iechyd yn eu cynnig ac rydyn ni'n falch eleni o weld cymaint o reolwyr a staff yn dangos cefnogaeth gadarn i gydraddoldeb iaith rhwng y Gymraeg a'r Saesneg. Mae hyn yn dangos pan rydyn ni'n dweud bod y Gymraeg yr un mor bwysig i ni ag yw hi i'r cymunedau rydyn ni'n gofalu amdany'n nhw, rydyn ni'n ddiffuant.

Grŵp Gofal	Gwasanaeth	Adran neu safle
Plant a Theuluoedd	Mamolaeth	Yr Uned Gofal Arbennig i Fabanod
	Gwasanaethau Cymunedol Plant	Ar draws CTM
	Gwasanaethau Pediatrig Cleifion Mewnol	Ward 17/18 Ysbyty Brenhinol Morgannwg, Ward 30/31 Ysbyty'r Tywysog Siarl Ward y Plant Ysbyty Tywysog Cymru
	Timau Ymwelwyr Iechyd Cymunedol ac Ymwelwyr Iechyd	Ar draws CTM
	Ward 12	Ysbyty Tywysoges Cymru
	Gynaecoleg ac Iechyd Rhywiol	Ar draws CTM
	Y Ward Mamolaeth	Ysbyty'r Tywysog Siarl
Gofal wedi'i Gynllunio	Endosgopi	Ysbyty Tywysoges Cymru Ysbyty'r Tywysog Siarl
	Cleifion Allanol y Genau a'r Wyneb	Cleifion Allanol y Genau a'r Wyneb Ysbyty'r Tywysog Siarl
	Uned Asesu Ddydd	Ysbyty'r Tywysog Siarl
Gofal heb ei Drefnu	Ward 6	Ward 6 Ysbyty Tywysog Cymru
Gofal Sylfaenol a Chymunedau	Y Gwasanaeth Nyrsio Ysgol	Ar draws CTM
	Gofal Iechyd Parhaus a'r Tîm Gofal Nyrsio Wedi'i Ariannu	Ar draws CTM
	Ward C3	Ysbyty Cwm Rhondda
	Tîm Nyrsio Diabetes Cymunedol	Ar draws CTM
	Tîm Nyrsio Ardal	Ardal Rhondda Taf Elái

	Tîm Nyrsio Anadolol Cymunedol	Ar draws CTM
	Gwasanaethau Gofal Lliniarol	Ward 6 Ysbyty Cwm Cynon Y Bwthyn, Ysbyty Brenhinol Morgannwg Y Bwthyn Newydd, Pen-y-bont ar Ogwr
Corfforaethol	Iechyd y Cyhoedd	Y Tîm Iechyd Ysgolion
Prif Swyddog Gweithredu	Cyfleusterau	Ein timau switsfwrdd
Diagnosteg, Therapiau, Fferylliaeth a Gwyddorau Iechyd	Podiatreg ac Orthoteg	Podiatreg Gymunedol Ysbyty Brenhinol Morgannwg
	Fferylliaeth	Fferyllfa, Ysbyty Brenhinol Morgannwg
	Yr Adran Therapi Iaith a Lleferydd Paediatric	Ar draws CTM
	Adult Speech & Language Therapy	Ar draws CTM
	Ffisiotherapi	LTC, ar draws CTM
		Adsefydlu cleifion mewnol, Ysbyty Cwm Rhondda
		Cleifion Allanol Cyhyr-ysgerbydol, Ysbyty Cwm Rhondda
		Ffisiotherapi Pediatrig Cymunedol, Canolfan Blant Ysbyty Tywysoges Cymru
		Canolfan Gweinyddu Ffisiotherapi, Ysbyty Cwm Cynon
		Ffisiotherapi Paediatric, Clinig Carnegie
		Ffisiotherapi Paediatric, Ysbyty Brenhinol Morgannwg
		Ffisiotherapi Paediatric, Ysbyty Cwm Cynon
		Ffisiotherapi Cyhyr-ysgerbydol, Ysbyty Cwm Cynon
		Ffisiotherapi Acíwt a COTE, Ysbyty Tywysoges Cymru
		Ffisiotherapi Acíwt a COTE, Ysbyty'r Tywysog Siarl
		Ffisiotherapi Acíwt a COTE, Ysbyty Brenhinol Morgannwg
		Cadw'n Iach yn y Cartref, yn y gymuned

	Therapi Galwedigaethol	Therapi Galwedigaethol Corfforol ac Aciwt, Ysbyty Tywysoges Cymru
		Therapi Galwedigaethol Adfer, Dwylo a Rhewmatoleg, Ysbyty Cwm Cynon
		Therapi Galwedigaethol, Ysbyty Brenhinol Morgannwg
		Therapi Galwedigaethol Iechyd Meddwl Oedolion, ar draws CTM
		Therapi Galwedigaethol Paediatrig, Clinig Carnegie ac Ysbyty Cwm Cynon
	Deieteg	Deieteg Aciwt, Ysbyty'r Tywysog Siarl
		Deieteg Aciwt, Ysbyty Cwm Cynon
		Deieteg Aciwt, Ysbyty Brenhinol Morgannwg
		Deieteg Aciwt, Ysbyty Tywysoges Cymru
		Deieteg Aciwt, Ysbyty Cwm Rhondda
		Dieteteg Paediatrig, ar draws CTM
		Gwasanaeth Rheoli Pwysau i Oedolion
		Dieteteg Gymunedol

Gwneud y Cynnig Rhagweithiol gyda chleifion

Wrth osod cynlluniau gweithredu fel y disgrifiwyd uchod, rydyn ni bob amser yn sôn am bwysigrwydd bod yn rhagweithiol yn ein darpariaeth ddwyieithog a sicrhau ein bod yn gofyn i'r claf ar y cyfle cyntaf beth yw ei ddewis iaith (sef y 'Cynnig Rhagweithiol'). Gwyddon ni fod hyn yn cael effaith aruthrol ar y defnydd o wasanaethau Cymraeg ac rydyn ni wedi egluro hyn a'r theori ymddygiadol y tu ôl iddo yn ein cyngor ar sail tystiolaeth i staff. Gan fod y Cynnig Rhagweithiol mor bwysig i ddarparu gwasanaethau dwyieithog a'r nifer sy'n manteisio ar wasanaethau dwyieithog, rydyn ni am drafod beth rydyn ni wedi'i wneud i hyrwyddo'r Cynnig Rhagweithiol yn benodol a sut rydyn ni wedi monitro cynnydd wrth wneud hynny.

E-fyrddau gwyn

Eleni, rydyn ni wedi dechrau ehangu ein system e-fwrdd gwyn arloesol a ddatblygwyd o fewn BIP CTM i Ysbyty Tywysoges Cymru, Ysbyty'r Tywysog Siarl, Ysbyty Cwm Rhondda ac Ysbyty Cwm Cynon, ar ôl dechrau mewn lleoliadau cleifion mewnol i oedolion yn Ysbyty Brenhinol Morgannwg.

Mae'r system hon yn arddangosfa fawr, electronig ar wardiau i alluogi staff clinigol i gasglu darnau amrywiol o wybodaeth am gleifion yn gyflym, gyda symbolau'n dynodi gwybodaeth amrywiol sy'n cael ei dangos ar wely ar gynrychioliad graffigol o'r ward. Mae'r system hon yn galluogi staff i nodi bod cleifion mewnol yn siarad Cymraeg, gan ddefnyddio symbol baner Cymru a'r geiriau 'siaradwr Cymraeg'. Mae'r symbol hefyd yn 'ffefryn', sy'n golygu ei fod bob amser yn ymddangos yn glir ar ochr chwith y sgrin. Mae hyn yn ein

galluogi i gofnodi dewis iaith ac angen iaith cleifion mewnol oedolion mewn gwely aciwt neu ysbyty cymunedol ac i'r dewis hwnnw neu'r angen hwnnw fod yn weladwy i'r holl staff sy'n defnyddio'r e-fyrddau gwyn digidol. Mae hyn yn ychwanegol at y cardiau a'r magnetau erchwyn gwely gyda'r symbol 'laith Gwaith' arnyn nhw, sydd ar gael yn rhan o'r Pecynnau Ward a Gwasanaeth, y gellir eu defnyddio i ddynodi cleifion mewnol Cymraeg eu hiaith mewn unrhyw leoliad sydd gyda nhw (gweler Atodiad 1). Mae'r e-fyrddau gwyn hefyd yn galluogi staff heblaw staff nyrsio i wybod bod claf yn siarad Cymraeg, er enghraifft meddygon, meddygon ymgynghorol neu ffisiotherapyddion yn ystod eu hymwneud â chlaf mewnol. Nodwedd ddefnyddiol arall o'r system yw'r 'Golwg Rhestr', sy'n galluogi staff i glicio ar symbol a gweld yr holl gleifion y defnyddiwyd y symbol hwnnw ar eu cyfer a lle mae'r claf hwnnw wedi'i leoli. Byddai hyn yn galluogi staff i weld pa gleifion sy'n siarad Cymraeg, a chynllunio cylchdro ward a therapi yn unol â hynny.

Mae'r system hon i gael ei chyflwyno i wasanaethau Mamolaeth, cleifion mewnol paediatric, gofal lliniarol ac Ysbyty Cymunedol Maesteg yn ystod gweddill 2023 a 2024, gyda gwasanaethau cleifion mewnol Iechyd Meddwl hefyd dan ystyriaeth. Bydd hyn yn caniatáu i'r system gael ei defnyddio ar gyfer yr holl gleifion mewnol ar draws BIP CTM o fewn y flwyddyn nesaf.

Mae'r system e-fwrdd gwyn hefyd yn gysylltiedig â'n system E-TOC, neu Gofnod Trosglwyddo Gofal Electronig, a ddatblygwyd gan BIP CTM yn fewnol hefyd, a ddefnyddir wrth ryddhau cleifion i ofal cymdeithasol. Wrth lenwi'r ffurflen electronig hon, mae staff yn cael eu hannog i ofyn i'r claf beth yw ei ddewis iaith, a fyddai'n galluogi staff gofal cymdeithasol i weld bod claf yn siarad Cymraeg a chynllunio'n unol â hynny. Mae'n rhaid ateb y cwestiwn hwn cyn y gellir trosglwyddo'r cofnod, sy'n golygu bod staff yn llawer mwy tebygol o sicrhau eu bod wedi gofyn am ddewis iaith.

Mae'r systemau e-fwrdd gwyn a'r ETOC yn atebion arloesol a ddatblygwyd gan BIP CTM a byddan nhw'n gwneud gwahaniaeth mawr i ofal cleifion ar gyfer ein cymunedau Cymraeg eu hiaith. Mae'r rhain hefyd yn enghreifftiau gwych o gymryd ymddygiad pobl go iawn i ystyriaeth wrth ddarparu gwasanaethau; drwy ofyn am ddewis iaith a chofnodi hyn ar gyfer staff a chleifion, rydyn ni'n ei gwneud yn llawer haws i staff adnabod cleifion sy'n siarad Cymraeg ac i gleifion fynegi eu dewis iaith, gan ddileu'r ffrithiant a'r ymdrech sy'n aml yn llesteirio darpariaeth ddwyieithog. Mae'r systemau hyn hefyd yn hwyluso'r ddarpariaeth ddiofyn o wasanaethau dwyieithog, trwy alluogi staff i adnabod cleifion Cymraeg eu hiaith ar wardiau ac o fewn gofal cymdeithasol a threfnu gofal cyfrwng Cymraeg ymlaen llaw, heb fod angen i'r claf fynegi hyn dro ar ôl tro drwy'r system.

Eleni, defnyddiwyd symbol iaith Gymraeg yr e-fwrdd gwyn yn y safleoedd canlynol (dim ond yn ddiweddar y cyflwynwyd nhw yn Ysbytai Tywysog Siarl a Thywysoges Cymru):

Safle	Wardiau	Nifer y cleifion
Ysbyty'r Tywysog Siarl	9 &10	3
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	2, 3, 4, 6, 8, 14 & 20	23
Ysbyty Tywysoges Cymru	9, 15, 18 & 11	4

Mae systemau clinigol eraill a ddefnyddir a fyddai'n ganolog i gofnodi dewis iaith ar draws y system yn GIG Cymru ond sydd y tu allan i reolaeth uniongyrchol BIP CTM, megis Porth Clinigol Cymru neu Gofnod Gofal Nyrsio Cymru, hefyd yn bwysig i sicrhau bod dewis iaith yn cael ei rannu ar draws y system, ac mae pob un yn gallu nodi angen iaith mewn rhyw fodd.

Anogir staff i gofnodi angen iaith ar yr holl systemau perthnasol yn y cyngor a roddwn iddyn nhw, megis yn y Canllaw Staff i Wasanaethau Cymraeg ar gael o fewn y Pecynnau Ward a Gwasanaeth, ac ar-lein trwy SharePoint. Mae cyfarfodydd archwilio wardiau a chynlluniau gweithredu i wella darpariaeth ddwyieithog hefyd yn trafod y Cynnig Rhagweithiol a chofnodi dewis iaith ar bob system sy'n berthnasol i'r claf hwnnw.

Data profiad cleifion

Mae'r defnydd o'r e-fyrddau gwyn arloesol hefyd yn cyd-fynd yn dda â data o'n harolygon profiad cleifion neu PREMs (Patient Reported Experience Measures). Roedd yr arolygon hyn, a gwblhawyd gan gleifion sydd wedi derbyn gofal gan wahanol arbenigeddau, weithiau ar gyfer triniaethau penodol, ac ar gyfer cleifion mewnol a chleifion allanol ar draws y Bwrdd Iechyd, yn dangos, o'r cleifion hynny a gwblhaodd arolwg ac a atebodd y cwestiwn, 'A oeddech yn gallu siarad Cymraeg os oedd angen?', roedd y canlynol wedi gallu dweud eu bod wedi defnyddio eu dewis iaith:

Maes gwasanaeth/Arolwg PREM	Yn gallu siarad Cymraeg	Ddim yn gallu siarad Cymraeg, neu dim ond weithiau
Y Gwasanaeth Gwella Lles (WISE)	75%	25%
Methiant y Galon – Adsefydlu Cardiaidd	17%	82%
Methiant y Galon - Arolwg PREM	87%	12%
Asesiadau Digidol RIW	53%	46%
Therapïau	100%	0%
Endosgopi	100%	0%

O’r ardaloedd hynny lle cwblhaodd cleifion y PREM ac a atebodd y cwestiwn ar eu gallu i ddefnyddio’r Gymraeg, rydyn ni’n falch o ddweud bod y mwyafrif wedi gallu defnyddio’r Gymraeg. Fodd bynnag, fel y nodwyd yn ein hadroddiad blynyddol diwethaf, gallwn ddefnyddio’r data hwn i ddadansoddi tueddiadau a gweld lle nad yw rhai ardaloedd efallai’n cynnig gwasanaeth Cymraeg rhagweithiol. Byddwn yn mynd ar drywydd hyn gyda’r timau perthnasol lle bo angen.

Gwella ein gwasanaethau dwyieithog mewn meysydd anghlinigol

Rydyn ni hefyd wedi gwneud cynnydd mewn nifer o feysydd eraill y tu allan i wasanaethau clinigol rheng flaen eleni.

Llythyrau apwyntiad cleifion

Ar ôl parhau i gyfieithu amryw o lythyrau apwyntiad cleifion dros y flwyddyn ddiwethaf, rydyn ni bellach yn anfon y mwyafrif o’n llythyrau cleifion yn ddwyieithog yn ddiofyn. Yn adroddiad perfformiad y llynedd fe wnaethon ni ymrwymo i sicrhau bod pob llythyr apwyntiad yn ddwyieithog. Hwn oedd yr unig ymrwymiad yn yr adroddiad hwnnw i ni ei fethu, ar ôl llwyddo i gyflawni’r gweddill. Rydyn ni wedi derbyn bod angen anfon 100% ohonyn nhw yn ddwyieithog a byddwn yn gweithio tuag at hyn yn ystod y flwyddyn i ddod.

Gwefannau dwyieithog

Yn rhan o fonitro blynyddol, adolygwyd ein gwefan eleni i sicrhau ei bod yn gwbl ddwyieithog ac nad yw’n trin y Gymraeg yn llai ffafriol. Ar ôl dechrau ar y gwaith hwn ym mis Rhagfyr, erbyn diwedd mis Mawrth 2023, roedd dros 400 o fân welliannau wedi’u gwneud i’n gwefan er mwyn sicrhau ei bod ar gael yn llawn yn Gymraeg ac yn Saesneg. Roedd hyn yn cynnwys sicrhau:

- Bod unrhyw dudalennau nad oedd ar gael yn Gymraeg wedi eu cyfieithu,
- Bod unrhyw wallau ar dudalennau Cymraeg wedi eu cywiro,
- Bod unrhyw ddolenni nad oedden nhw’n arwain at y fersiwn Gymraeg gyfatebol o’r dudalen honno wedi eu cywiro,
- Bod unrhyw ddogfennau oedd angen bod yn Gymraeg ar dudalen wedi eu huwchlwytho i’r dudalen honno.

Roedd hwn yn ddarn mawr o waith ac mae’n brawf o ymrwymiad y Tîm Cyfathrebu ac Ymgysylltu a’r Tîm Gwasanaethau Cymraeg a weithiodd yn galed i’w gwblhau. Gyda chyfanswm o 11,397 o ymweliadau ar ochr Gymraeg y wefan eleni, roedd y gwaith hwn yn bwysig i sicrhau mynediad cyfartal i’n gwefan yn y ddwy iaith.

Rydyn ni hefyd wedi ychwanegu neges at hafan ein gwefan, y gallwch ei gweld ar y dde, i annog defnyddwyr ein gwefan i gysylltu â ni yn Gymraeg ac i ddefnyddio'r wefan yn Gymraeg. Mae hefyd yn esbonio lle gall y defnyddiwr ddod o hyd i'r botwm i weld fersiwn Gymraeg y dudalen y mae'r defnyddiwr arni. Mae hon yn enghraifft wych o hyrwyddo'r gwasanaethau rydyn ni'n eu darparu yn Gymraeg, ac o 'hergwd' wrth ddarparu gwasanaethau Cymraeg lle rydyn ni'n mynd ati i hyrwyddo ein gwasanaethau fel bod pobl yn gwybod eu bod yno, yn annog defnyddwyr gwasanaethau i ddefnyddio'u Cymraeg ac yn ei gwneud yn hawdd i'w defnyddio ar yr un pryd.

Gweithio gyda'n switsfwrdd

Mae ein switsfwrdd, neu ein prif linellau ffôn ar gyfer ein prif safleoedd, yn chwarae rhan bwysig wrth groesawu pobl i'n Bwrdd Iechyd a helpu galwyr i gael y wybodaeth sydd ei hangen arnyn nhw. Eleni, rydyn ni wedi gweithio trwy gynllun gweithredu gyda staff y switsfwrdd sydd wedi anelu at:

- Gefnogi staff i gyfarch pob galwr yn Gymraeg ac yn Saesneg trwy roi adnodd triongl desg i bob aelod o staff gyda thrawsgrifiadau ffonetig,
- Cynnig cefnogaeth i staff ddysgu rhai ymadroddion Cymraeg sylfaenol,
- Hysbysebu rolau newydd yn y tîm fel rhai sydd angen sgiliau llafar yn y Gymraeg.

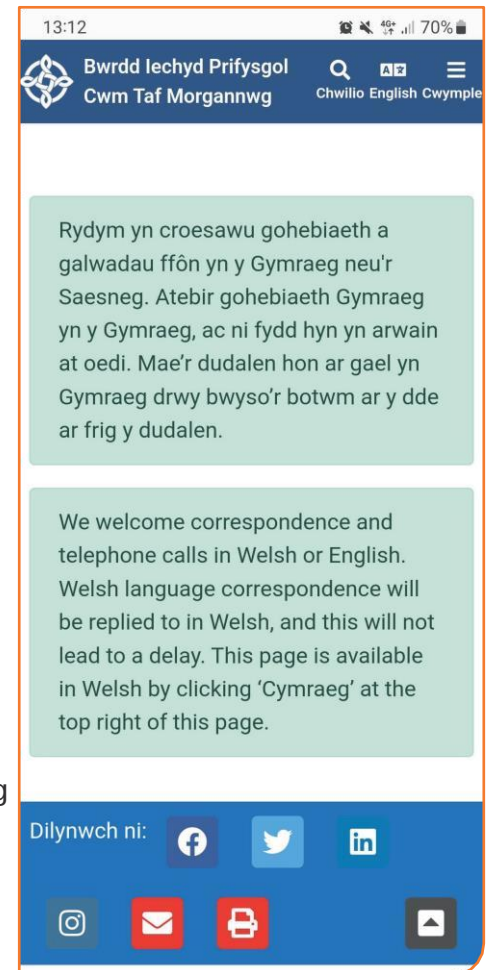
Byddwn yn parhau i weithio gyda'r switsfwrdd i sicrhau bod y tîm yn gallu cynnig gwasanaeth Cymraeg yn rhagweithiol a derbyn galwadau gan y cyhoedd yn Gymraeg.

Ein gwasanaeth cyfieithu

Ein gwasanaeth cyfieithu mewnol yw'r pwynt canolog ar gyfer holl staff y Bwrdd Iechyd sydd angen cyfieithu unrhyw beth rhwng y Gymraeg a'r Saesneg, boed yn arwyddion, negeseuon cyfryngau cymdeithasol, cynnwys gwe neu ddogfennau a ffurflenni. Rydyn ni wedi rhoi'r cyfeiriad e-bost i'w gyfieithu ar ein holl ddeunydd, o dempledi cynllun gweithredu i feiros, ac wedi hyrwyddo'r gwasanaeth mewn cyfathrebiadau mewnol, fel bod cynifer o staff â phosibl yn gwybod bod y gwasanaeth ar gael iddyn nhw.

Eleni, rydyn ni wedi cyfieithu ychydig llai na 1.4 miliwn o eiriau i'r Gymraeg. Mae'r ffigur hwn ar ei ben ei hun yn dangos sut rydyn ni wedi ymrwymo i sicrhau bod ein cynnwys ysgrifenedig ar gyfer y cyhoedd yn ddwyieithog.

Nid yn unig bod gyda ni wasanaeth cyfieithu canolog sydd wedi'i hyrwyddo'n dda i'r holl staff ei ddefnyddio, gan ei gwneud mor hawdd

Source: en	Target: cy
1 WEBSITE TRANSLATION (Carers Support Services - Cwm Taf Morgannwg University Health Board (rhe.wales))	WEBSITE TRANSLATION (Gwasanaethau Cefnogi Gofalwyr - Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg (rhe.cymru))
2 https://ctmuhb.nhs.wales/services/carers-support-services/	https://bipcm.gig.cymru/gwasanaethau/gwasanaethau-cefnogi-gofalwyr/
3 Carers Support Services	Gwasanaethau Cefnogi Gofalwyr
4 The Social Services and Well-being (Wales) Act 2014, defines a carer as someone who provides unpaid care to an adult or disabled child.	Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn diffinio gofalwr fel rhywun sy'n darparu gofal di-dâl i oedolyn neu blyntyn anaf.
5 The cared for person may be a family member or a friend, who due to illness, disability, a mental health problem or an addiction cannot cope without their support.	Gall y person sy'n derbyn gofal fod yn aelod o'r teulu neu'n ffrind, sydd ddim yn gallu ymdopi heb gefnogaeth y gofalwr oherwydd salwch, anafedd, problemau iechyd meddal neu fod yn gaeaf i rywle.
6 A carer could be a husband caring for his wife, a parent caring for their child who has care and support needs or a child caring for their parent.	Gallai gofalwr fod yn ŵr sy'n gofalu am ei wraig, yn rhiant sy'n gofalu am ei blyntyn sydd ag anghenion gofal a chymorth neu'n blyntyn sy'n gofalu am ei riant.
7 What we do	Beth rydyn ni'n ei wneud
8 Our Mission Statement is that carers of all ages in Cwm Taf Morgannwg will be recognised and valued as being fundamental in their support of families and communities.	Yn ôl ein Datganiad Cenhadaeth ni, bydd gofalwyr o bob oedran yng Nghwm Taf Morgannwg yn cael eu cydnabod a'u gwerthfawrogi fel pobl sy'n chwarae rhan hollbwysig o ran y cymorth y maen nhw'n ei roi i

â phosibl iddyn nhw ddefnyddio'r Gymraeg yn eu gwaith a chydymffurfio â'r Safonau, ond rydyn ni hefyd yn gwneud hyn gan ddefnyddio'r dechnoleg cyfieithu ddiweddaraf, gan integreiddio Cyfieithu Peirianyddol a Chof Cyfieithu. Mae hyn yn ein galluogi i sicrhau cysondeb, cyfieithu cynnwys yn gyflym trwy olygu cynnwys a gynhyrchir yn awtomatig lle gallwn, ac ailddefnyddio cynnwys rydyn ni eisoes wedi'i gyfieithu. Rydyn ni hefyd wedi dechrau sicrhau bod ein darparwyr allanol yn defnyddio ein system eleni, a lle mae cynnwys wedi'i gyfieithu eisoes, dydyn ni ddim yn talu iddo gael ei gyfieithu eto. Mae hyn yn hollbwysig er mwyn caniatáu i ni gydymffurfio â'r Safonau, oherwydd po fwyaf effeithlon y byddwn yn cyfieithu, y mwyaf o Gymraeg y gall y Bwrdd lechyd ei chyhoeddi a'r mwyaf o Gymraeg y gall ein defnyddwyr gwasanaeth ei weld a'i ddefnyddio, ond mewn ffordd sy'n gynaliadwy yn ariannol.

Cefnogi Gofal Sylfaenol

Dydy darparwyr Gofal Sylfaenol, fel meddygon teulu a deintyddion sy'n derbyn cleifion y GIG, ddim o dan Safonau'r Gymraeg. Maen nhw o dan y Chwedd Dyletswydd, a gallwch chi ddod o hyd i ragor o wybodaeth am hynny yma. Fodd bynnag, mae'n rhaid i BIP CTM gefnogi ein cydweithwyr Gofal Sylfaenol mewn nifer o ffyrdd i gyflawni'r dyletswyddau hynny. Eleni, rydyn ni'n falch o weithio gydag un darparwr Gofal Sylfaenol y GIG, sef Roderick's Dental.

Sbotolau ar Roderick's Dental

Yn ogystal â rhoisesiynau

ymwybyddiaeth iaith i sawl safle a rhannu cortynnau gwddf fel bod staff sy'n siarad Cymraeg yn gallu dangos i eraill eu bod yn siarad Cymraeg, mae nyrs ddeintyddol sy'n gweithio yn ardal BIP CTM i Roderick's Dental yn sôn ar y chwith am beth maen nhw wedi'i wneud i hybu'r Gymraeg yn un maes o Ofal Sylfaenol yn CTM, a sut mae'r Bwrdd lechyd wedi eu cefnogi i wneud hynny.

“Dwi'n nyrs ddeintyddol ers 22 mlynedd a thros y cyfnod hwnnw dwi wedi gweld pa mor bwysig yw cyfathrebu, nid yn unig i'r cleifion, ond hefyd i'r staff. Mae astudiaethau'n dangos bod cyfathrebu â chleifion yn eu hiaith gyntaf yn arwain at well canlyniadau a dealltwriaeth o'r gofal a'r driniaeth maen nhw'n derbyn. Gall mynd i weld y deintydd fod yn amser pryderus i lawer, mae ein cleifion yn bwysig i ni a byddwn yn gwneud popeth o fewn ein gallu i wneud eu profiad yn well.”

“Mae gennym 8 siaradwr Cymraeg ar draws pedwar o'n safleoedd, sef Bryant, Cefn Coed, Courtland ac 1 ddeintyddfa ym Mae Abertawe. Mae nyrs gyda ni hefyd sydd gyda diddordeb mewn dilyn cwrs i ddysgu Cymraeg. Dros y flwyddyn ddiwethaf, gyda chymorth gwasanaeth cyfieithu Cymraeg BIP CTM, rydyn ni wedi llwyddo i gyfieithu'r rhan fwyaf o wybodaeth ar gyfer ein cleifion sydd i'w gweld yn y dderbynfa. Ochr yn ochr â hyn, mae arwyddion wedi'u gosod yn yr ystafell aros i roi gwybod i gleifion os nad oes siaradwyr Cymraeg ac y gallwn ddarparu gwasanaeth Cymraeg ar eu cyfer ar safle arall os dymunan nhw hynny. Mae gan bob safle restr o siaradwyr Cymraeg ac ym mha ddeintyddfa maen nhw'n gweithio iddi hi, sydd ar gael yn y dderbynfa.”

“Ym mis Mehefin 2022, gwnaethon ni gyflwyno dewis iaith. Rydyn ni'n gofyn i gleifion yn y dderbynfa beth yw eu dewis iaith, ac rydyn ni wedi creu offeryn ar ein system i gofnodi hyn. Rhwng mis Gorffennaf a mis Hydref, gofynnnon ni i 21% o'r cleifion ar gyfartaledd beth oedd eu dewis iaith ac mae hyn wedi'i gofnodi. Rydyn ni'n gobeithio gwella hyn ar ôl i staff gymryd rhan yn yr hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith Gymraeg rydyn ni wedi ei chael gan y Bwrdd lechyd.”

Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg

Croesgyfeirio gwaith o dan y thema gyda Safonau'r Gymraeg		
Thema: Cynlluniau Gweithredu a Monitro		
Menter	Rheswm dros y gwaith	Perthynas â'r gofyniad o dan Safonau'r Gymraeg
Cynllunio gweithredu – meysydd clinigol	Gweithio'n adeiladol gyda thimau i nodi bylchau yn y ddarpariaeth a gweithio gyda nhw i sicrhau bod eu maes gwasanaeth yn parchu cydraddoldeb iaith rhwng y Gymraeg a'r Saesneg. Gan fod y sesiynau'n golygu edrych ar yr holl Safonau hynny a allai fod yn berthnasol cyn canolbwyntio ar y rhai sy'n berthnasol, mae'r sesiynau hefyd yn sesiwn ymwybyddiaeth o Safonau'r Gymraeg yn gyffredinol.	- Safonau 1-7, drwy egluro sut y mae angen inni drin y Gymraeg mewn gohebiaeth a lle y gall staff gael cymorth a chynnwys cam gweithredu i wneud hynny lle bo'n berthnasol; - Safonau 17-20 drwy egluro sut mae angen inni drin y Gymraeg pan fydd pobl yn ein ffonio a thrwy ddarparu adnoddau i staff i'w hysgogi i ddefnyddio cyfarchion Cymraeg ac i ddefnyddio'r Gymraeg sydd gyda nhw ar y ffôn, a chynnwys cam gweithredu i fodloni'r safonau hyn lle bo'n berthnasol; - Safonau 21-22ch a Safonau 25-32 drwy egluro sut mae angen i ni drin y Gymraeg wrth drefnu cyfarfodydd neu ddigwyddiadau a lle gall staff gael cymorth gyda chyfarfodydd a digwyddiadau dwyieithog; - Safonau 23 a 23A drwy egluro cysyniad y Cynnig Rhagweithiol a'r theori y tu ôl iddo, a thrwy ddarparu cardiau bach a magnetau gwely y gellir eu defnyddio i ddynodi cleifion mewnol Cymraeg eu hiaith ar y wardiau. Hefyd drwy sicrhau bod yr e-fyrddau gwyn yn gallu cofnodi dewis iaith cleifion, trwy sicrhau bod ein proses ETOC yn cofnodi dewis iaith cleifion i'w rhannu â chydweithwyr gofal cymdeithasol a thrwy sicrhau bod ein system adborth cleifion yn gofyn i gleifion am y Cynnig Rhagweithiol; - Safonau 33 a 34 a 47 i 49 drwy egluro beth sydd angen i ni ei wneud wrth arddangos gwybodaeth ac wrth osod arwyddion, a lle gall staff gael cymorth i sicrhau eu bod yn ddwyieithog, yn ogystal â chynnwys cam gweithredu i fodloni'r safonau hyn lle bo'n berthnasol;

		• Safonau 37 a 38 drwy egluro sut rydyn ni'n sicrhau bod angen i ddogfennau a ffurflenni fod yn ddwyieithog ac yn hyrwyddo eu fersiynau Cymraeg, a ble i gael cymorth cyfieithu, yn ogystal â chynnwys cam gweithredu i fodloni'r safonau hyn lle bo'n berthnasol. Hefyd, trwy gynnig gwasanaeth cyfieithu canolog am ddim sydd wedi'i hyrwyddo'n dda i'r holl staff ei ddefnyddio i gefnogi cydymffurfiaeth â'r safonau hyn; • Safonau 39-44 drwy egluro sut dylen ni drin y Gymraeg ar ein gwefannau ac apiau, sut i ddefnyddio ein system rheoli cynnwys i sicrhau bod ein cynnwys gwe yn ddwyieithog a ble i gael cymorth ar gyfer cyfieithu, yn ogystal â chynnwys cam gweithredu i fodloni'r safonau hyn lle bo'n berthnasol ; • Safonau 45 a 46 drwy egluro sut y dylen ni drin y Gymraeg ar y cyfryngau cymdeithasol a ble i gael cymorth i sicrhau bod ein cynnwys yn ddwyieithog, yn ogystal â chynnwys cam gweithredu i fodloni'r safonau hyn lle bo'n berthnasol; • Safonau 50-53, drwy egluro sut dylen ni drin y Gymraeg mewn derbynfeydd, drwy rannu adnoddau i annog staff i ddefnyddio cyfarchion Cymraeg a thrwy rannu poster 'laith Gwaith' i hyrwyddo unrhyw wasanaeth Cymraeg ar dderbynfeydd; • Safon 60 yn achos y wefan, drwy annog ymwelwyr â'r wefan i ddefnyddio'u Cymraeg gyda ni ac egluro lle gall defnyddwyr ddod o hyd i'r botwm i weld fersiwn Gymraeg y tudalennau; • Safon 104, drwy egluro pam mae gyda ni lofnodion e-bost a llofnodion y tu allan i'r swyddfa dwyieithog, a chyfeirio staff at ble gallan nhw lawrlwytho logo i nodi eu bod yn siarad Cymraeg mewn e-byst a lawrlwytho geiriad ar gyfer eu negeseuon e-bost y tu allan i'r swyddfa, yn ogystal â chynnwys cam gweithredu i fodloni'r safonau hyn lle bo'n berthnasol.
--	--	--

Cynllunio gweithredu – meysydd anghlinigol	Gweithio'n adeiladol gyda thimau anghlinigol i nodi bylchau yn y ddarpariaeth a gweithio gyda nhw i sicrhau bod eu maes gwasanaeth yn parchu cydraddoldeb iaith rhwng y Gymraeg a'r Saesneg. Gan fod y sesiynau'n golygu edrych ar yr holl Safonau hynny a allai fod yn berthnasol cyn canolbwyntio ar y rhai sy'n berthnasol, mae'r sesiynau hefyd yn sesiwn ymwybyddiaeth o Safonau'r Gymraeg yn gyffredinol.	- Safonau 1-7, trwy gyfieithu llythyrau apwyntiad cleifion; - Safonau 8-16, drwy weithio gyda'n Switsfwrdd ar gynllun gweithredu i wella eu gallu i gynnig gwasanaeth dwyieithog; - Safonau 1-7, 33 a 34, 37 a 38, 47-59 a 39-46 trwy gynnig gwasanaeth cyfieithu cynhwysfawr a ddefnyddir yn helaeth ar gyfer gohebiaeth, dogfennau a ffurflenni, arwyddion, cynnwys gwe a'r cyfryngau cymdeithasol; - Safonau 39-43, drwy wneud darn mawr o waith ar ein gwefan gan arwain at dros 400 o newidiadau yn cael eu gwneud i sicrhau ei bod yn gwbl ddwyieithog i filoedd o ddefnyddwyr ac felly'n cydymffurfio'n llawn.
E-fyrddau gwyn ac ETOCs	Dynodi angen iaith claf mewnol i'r holl staff sy'n gofalu am y claf hwnnw ar y ward, a chyfathrebu hyn i staff Gofal Cymdeithasol yn y gymuned.	Safonau 23 a 23A, drwy ddarparu ffordd arloesol o ddangos anghenion iaith cleifion unwaith i ni ofyn iddyn nhw.
Darparwyr Gofal Sylfaenol	Cefnogi darparwyr Gofal Sylfaenol i ddarparu mwy o'u gwasanaethau yn Gymraeg.	- Safon 66, drwy hysbysebu ein gwasanaeth cyfieithu i ddarparwr Gofal Sylfaenol a darparu gwasanaeth cyfieithu iddyn nhw; - Safon 67, drwy ddarparu cortynnau gwddf a bathodynau i ddarparwr Gofal Sylfaenol fel y gall ei staff ddangos i eraill eu bod yn siarad Cymraeg; - Safon 68, drwy ddarparu sesiynau Ymwybyddiaeth iaith i ddarparwr Gofal Sylfaenol.
Safonau Llunio Polisi	Sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hystyried yn briodol ar yr adeg gywir yn rhan o unrhyw bolisi, datblygiad neu newid a fyddai'n dod o dan y Safonau Llunio Polisi.	- Safonau 69-71, drwy ddatblygu proses ac offeryn i sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hystyried yn rhan o unrhyw ddatblygiad newydd i sicrhau cydraddoldeb iaith rhwng y Gymraeg a'r Saesneg; - Safonau 99-101, drwy sicrhau bod ein Polisi Dysgu a Datblygu newydd yn cyfeirio at yr hawl sydd gan staff i ddysgu Cymraeg neu loywi eu Cymraeg yn y gwaith, yn ystod oriau gwaith ac yn rhad ac am ddim.

Thema 3: Profiad Gweithwyr a'n Gweithle Dwyieithog

Mae diwylliant Cymraeg ffyniannus, yn rhan o dapestri cyfoethog o ieithoedd a diwylliannau sy'n gwneud BIP CTM yn lle unigryw i weithio, yn golygu gwell gwasanaethau Cymraeg i'n cyhoedd ac amgylchedd mwy cynhwysol i'r cannoedd o'n staff sy'n siarad Cymraeg. Mae'r thema hon yn edrych ar waith rydyn ni'n ei wneud i blethu'r Gymraeg i'n bywyd sefydliadol.

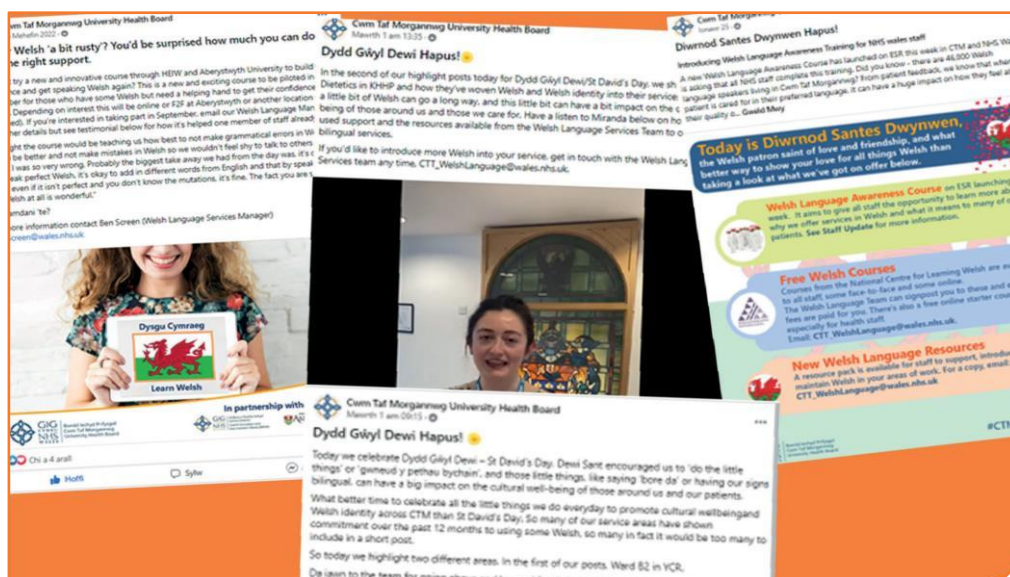

Lledaenu'r neges a chyfathrebu mewnol

Eleni, ac yn rhan o'n cynllun hyrwyddo mewnol, rydyn ni wedi siarad llawer mwy am y Gymraeg drwy ein dulliau cyfathrebu mewnol. Mae yna lawer o resymau am hyn:

- Mae hyn yn codi proffil y Gymraeg yn gyffredinol fel rhan annatod o'n bywyd sefydliadol,
- Mae'n hyrwyddo gwasanaethau Tîm y Gymraeg ac adnoddau, i gefnogi staff i gynnig mwy o'u gwasanaethau yn Gymraeg a chydymffurfio â'r Safonau, a
- Mae rhannu straeon am lwyddiant staff sydd wedi dangos ymrwymiad i'r Gymraeg ac wedi gweithredu'r Safonau yn bwysig i newid diwylliannol ac ymddygiadol, lle mae defnyddio'r Gymraeg yn dod yn norm ar draws BIP CTM.

Trwy ein grŵp staff ar Facebook (gyda dros 8,000 o aelodau), ein mewnwyd (yn weladwy i bawb sy'n defnyddio cyfrifiadur neu liniadur yn y gwaith) a'n diweddariad staff (a anfonir at bob aelod o staff trwy e-bost), rydyn ni wedi hyrwyddo Tîm y Gymraeg a chysiau Cymraeg a dathlu ein staff sydd wedi dod â'r Gymraeg a diwylliant Cymreig i mewn i'w meysydd gwaith. Mae rhywfaint o'r cynnwys rydyn ni wedi'i rannu i'w weld isod.

Ar gyfer Dydd Gŵyl Dewi 2023, roedden ni'n meddwl y bydden ni'n tynnu sylw at rai o'r timau hynny sydd wedi cyflwyno'r Gymraeg a diwylliant Cymru i'w gwasanaethau o ddydd i ddydd. Roedd Ward B2, Ysbyty Cwm Rhondda (i'w gweld yn y llun) yn bwriadu cynnal Eisteddfod ward fechan a lluniodd ein tîm Dieteteg fideo ar ryseitiau iachus o Gymru ar gyfer Dydd Gŵyl Dewi. Rhannwyd y ddau beth yn ein grŵp staff a bu llawer o sylw gan gydweithwyr. Mae staff Ward B2 i'w gweld yma yn dal Pecyn Ward y Gymraeg.

SharePoint

Mae ein gwefan SharePoint eleni wedi'i hailgynllunio, yn rhan o'n cynllun hyrwyddo mewnol, i sicrhau:

- Ei fod yn cynnwys y fersiynau electronig o'r adnoddau sydd gyda ni, gan gynnwys ein canllawiau staff newydd,
- Ei fod yn gwbl ddwyieithog,
- Ei fod wedi'i strwythuro o amgylch pam rydyn ni'n cynnig gwasanaethau yn Gymraeg gyda fideos profiad cleifion yn cael eu harddangos, sut y gellir cefnogi staff i wneud mwy yn Gymraeg a beth rydyn ni'n ei wneud yn ddwyieithog fel sy'n ofynnol gan y Safonau,
- Dydy e ddim yn trin y disgwyliadau ynghylch Cynllun Mwy Na Geiriau Llywodraeth Cymru a'r Safonau ar wahân, ac yn hytrach mae'n sôn am waith datblygu'r Gymraeg yn gyffredinol i osgoi dryswch ynghylch beth yw'r fframwaith polisi ar gyfer cydraddoldeb iaith yn GIG Cymru.

Mae'r wefan fewnol hon, sy'n cael ei hyrwyddo drwy ein hadnoddau, ein canllawiau, ein llofnodion e-bost a thrwy ein cyfathrebu mewnol yn cynnwys cyngor, adnoddau a deunydd ymwybyddiaeth i annog mwy o ddefnydd o'r Gymraeg ar draws y sefydliad. Mae hefyd yn 'ffefryn' felly pan fydd staff yn chwilio am 'Cymraeg', 'Welsh' neu 'Welsh language', y safle newydd ar SharePoint yw'r peth cyntaf sy'n ymddangos gyda tic wrth ei ymyl.

Rhwydwaith staff

Gan ddefnyddio ein cyfathrebu mewnol eleni, rydyn ni wedi ailgynnau ein grŵp staff a byddwn yn datblygu hwn dros y flwyddyn nesaf i feithrin grŵp ffyniannus. Gall profiad staff sy'n siarad Cymraeg roi adborth amhrisiadwy ar lwyddiant ein gwaith i hyrwyddo'r Gymraeg ar lawr gwlad, ac mae hefyd yn darparu llwybr ar gyfer rhannu syniadau newydd, arloesol gyda'r sefydliad ehangach. Ar hyn o bryd mae dros 30 o aelodau yn y grŵp, ac rydyn ni'n hyderus y bydd yn parhau i dyfu.

Hyrwyddo technoleg yn y Gymraeg

Mae'r gwirydd sillafu Cymraeg ar gael ar ein cyfrifiaduron pen desg ers nifer o flynyddoedd, ond eleni rydyn ni hefyd wedi sicrhau ei fod ar gael ar ein gliniaduron gan fod mwy o'n staff yn gweithio gartref. Mae Cysill a Cysgeir bellach ar gael i bawb ble bynnag y maen nhw'n gweithio, a hyrwyddon ni hyn trwy fewnwyd y staff.

Wrth ail-ddylunio ein tudalen SharePoint eleni, fe wnaethon ni hefyd hyrwyddo pa dechnoleg sydd ar gael i'w defnyddio yn y Gymraeg, megis MS Teams, MS Office a Windows.

Gwasanaethau lles staff a dwyieithrwydd

Mae'r Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Pobl mewn amrywiol ffyrdd eleni wedi meddwl lawer mwy am y Gymraeg, nid yn lleiaf trwy waith Tîm y Gymraeg a'i Uwch-reolwyr y mae eu heffaith ar y Gymraeg yn BIP CTM yn fawr iawn. Un o'r ffyrdd hynod bwysig eraill rydyn ni wedi codi proffil y Gymraeg ar draws BIP CTM eleni yw trwy waith y Gwasanaeth Lles Staff, sydd wedi plethu dwyieithrwydd yn naturiol i'w ffyrdd o weithio ac wedi sicrhau bod eu harolwg llesiant, arwyddion, posterï, cyfryngau cymdeithasol a gwefan oll yn ddwyieithog. Mae hefyd aelod o staff sy'n siarad Cymraeg yn y tîm.

O ystyried y cyfraniad enfawr y mae'r tîm hwn yn ei wneud i ansawdd bywyd gwaith staff BIP CTM, bydd llawer ar draws y sefydliad wedi sylwi ar eu defnydd o'r Gymraeg. Bydd gweld y Gymraeg yn cael ei hintegreiddio i lesiant staff hefyd yn gysur i lawer ar draws y sefydliad.

Gwasanaethau Lles Gweithwyr

I gael mynediad at unrhyw un o'n gwasanaethau, llenwch ein ffurflen atgyfeirio drwy sganio'r cod QR, mynd i <https://forms.office.com/r/qe62w6PhST> neu anfon e-bost atom yn ctm.gwasanaethau@wales.nhs.uk. Am fwy o wybodaeth ewch i <https://bip.ctm.gig.yymu/gwybodaeth-staff>

Sut ydwi i?

- Rwy'n teimlo'n iawn ac am aros yn iach yn emosiynol**
 - Dilymch ni ar Twitter a Facebook @CTMWellExp
 - Gorffwys, Ymlacio ac Ailgyssylltu – sesiwn meddwlgarwch yn seiliedig ar dosturi
 - Clustffonau realiti rithiol ar gyfer ymlacio a gweithgareddau meddwlgarwch
 - Cystiau Meddwlgarwch Rhagorwennol ar gael gan Valleys Steps valleysteps.org
- Rwy'n dechrau cael trafferth gyda fy lles emosiynol**
 - Bythau i reolwyr – cymorth lles unigol i reolwyr
 - MenosposCTM – Cymorth i bobl sy'n profi symptomau'r menospos
 - Cws Ffordd Iach o Fyw 10 wythnos i'ch helpu i gollu pwyysau a gwneud newidolau cynaliadwy i'ch ffordd o fyw
 - Gweithdal Lles e.e. Pryder, Hwylau Iel, Cws, Ymlacio, Strain a Gorffwys, Rhystrau i Ymarfer Corff, Meithrin Gwyndwrch
 - Cymorth Cynnal Trauma – cymorth i unigolion/tau y mae trawma yn y gwaith wedi effeithio arnynt
 - Llinell gymorth Vivup 24/7, llyfrau gwaith ar-lein a chwaseta – 03303 800 658 a www.vivup.co.uk
 - Adnoddau ar-lein am ddim ar <https://bip.ctm.gig.yymu/gwybodaeth-staff>
 - Llyfrau hunangymorth Darllen yn Dda trwy wasanaeth Hyfforddodd CTM a llyfrgelloedd cyhoeddus
- Rwy'n cael trafferth gyda fy lles emosiynol**
 - Atgyfeiriad (gennych chi eich hun neu gan reolwr) at wasanaeth cwsela Vivup – www.vivup.co.uk / 03303 800 658
 - Cws byw seiliedig ar feddwlgarwch – cws 8 wythnos o hyd
 - Gwasanaeth Therapi Seiliedig ar Waith – therapi ar gyfer y rhyw y mae digwyddiadau yn y gwaith wedi effeithio arnynt (gweler weinir praf perodol ar y ffurflen atgyfeirio)
 - Llinell gymorth Canopi (8am-5pm, dydd Llun i dydd Gwener) 0800 058 2738 neu <https://canopi.nhs.wales/cy/hafan>

Rydwi i'n cael llawer o ddrfferth gyda fy lles emosiynol: Siaradwch â'ch meddyg teulu er mwyn cael mynediad at wasanaethau Iechyd Meddwl. Os ydych chiw mewn argyfwng iechyd meddwl, cysylltwch â'r gwasanaethau brys neu'ch tîm argyfwng lleol.

Hunangymorth

Cefnogi staff eraill

Hyfforddiant
Ymwbyddiaeth o Iechyd Meddwl i Reolwyr
Ar gael trwy CTM.
MHFAStaffWB@wales.nhs.uk

Hyfforddiant Cefnogwr Lles
Ar gael trwy CTM.
MHFAStaffWB@wales.nhs.uk

Sut ydwi i? Sut wyt i?
Mae dysgu wedi'i hyrwyddo ar sut i gynnal a chefnogi eich hun ac eraill yn y gwaith

Ymyrraeth gan y Tîm Lles
Cefnogaeth i ddimu sy'n cael trafferth

Slotiau ymgynghori i reolwyr
Gofod i drafod lles cyfnewthwyr sy'n cael trafferth gyda'r lles emosiynol

BYW A GWEITHIO'N OFALGAR YN CTM

Mae hyfforddiant mewn ymwbyddiaeth ofalgar yn gallu ein helpu ni i ddod i ddyn nhw ein lletu, gallwch eu rheoli'n well, yn hytrach na gadael gwneud yn fwy ymwybodol o'r sefyllfa a deall mwy amdani, yn ogystal â gwella eich perthnasoedd a'ch lles.

Byw a chydweithio gyda'n gilydd yn ofalgar yn CTM, gydag ymwbyddiaeth, dealltwriaeth a thosturi.

Cysylltwch â'ch Gwasanaeth Lles os gallwn ni eich helpu chi neu eich tîm gydag unrhyw un o'r sesiynau isod:

- Cws 'Byw ar sail Ymwbyddiaeth Ofalgar (MBLC)' am 8 wythnos**
8 sesiwn wythnosol am 2 awr sy'n eich cynorthwyo i integreiddio ymwbyddiaeth ofalgar yn eich bywyd bob dydd. Rhedi straeu, gorbydder, diddordeb, rheoli emosiynau'n well, dealltwriaeth emosiynol a lles cyffredinol. Bydd sesiynau galy heboli a grŵp WhatsApp ar gael ar ôl cwblhau'r cws. Hyfforddiant ar-lein neu wyneb yn wyneb.
- Ymwbyddiaeth Ofalgar dydd Llun am hanner dydd**
Sesiwn galy heboli am awr i berffeithio eich ymarfer. Agored i'r rheiny sydd wedi cwblhau'r cws MBLC.
- Cws byw yn seiliedig ar dosturi**
2 sesiwn wythnosol am 8 awr sy'n eich cefnogi i fwy'n fwy meddwlgyr gydag afeion tosturi sy'n eich cynorthwyo i dderbyn eich hunan, bod yn fwy ddiogelgar a bod yn tosturiol i chi eich hun.
- Sesiwn 'Gorffwys, Adfywio ac Ailgyssylltu'**
Sesiwn drwy awr sy'n eich helpu i neilltuo amser i chi eich hunan, adeiladu gwydhwch emosiynol a deall beth sy'n achosi gorbydder a straeu. Dysgu sgiliau sylfaenol i wella eich lles.
- Mannau Tosturiol ar gyfer gwranddo**
Ymunwch â grŵp bach i ddsygu sut i greu mannau diogel gydag eraill. Cyfie i siarad am ein profiadau o'n meddyliau ni ein hunain a rhai pŵl eraill heb famu. Lleogyn i hyfrio, aili-gychwyn a thrawsnewid.
- Gweithdal Fy Ngafal i Eich Gafal Chw**
Deall beth yw effennau tosturi, a pham fod hunan dosturi yn hollbwysig, yn enwedig yn emosiynau, meddyliau a synhwyrau gydag arferion. Adnoddau ac AP ynghylich ymwbyddiaeth ofalgar yn seiliedig ar dosturi. Amser i chi!
- Sesiwn 'Cymryd Anodi' am awr**
Amser i dawe'u'r meddwl a llynyddu'r corff, gyda technegau ymwbyddiaeth ofalgar i'w defnyddio bob dydd.

E-bostiwch CTM.WellbeingService@wales.nhs.uk

Logo's: GIG Cymru & Wales, NHS Wales, Lles yn Wellbeing at

Thread

Employee Experience & Wellbeing @ CTM
@CTMWellExp

Gwnaeth Dewi Sant ein hannog ni i wneud y pethau bychain. Dyma rai awgrymiadau ar gyfer pethau bach sy'n gallu cael effaith fawr ar ein lles a lles pobl eraill, gyda rhai awgrymiadau â thema Gymreig i ddathlu Dydd Gŵyl Dewi. @CTMCymraeg

Translate Tweet

Dydd Gŵyl Dewi

Gwnewch y Pethau Bychain

- Gofyn am ddewis iaith wrth dderbyn cleifion a threfnu apwyntiadau
- Gofyn i'ch hun, "beth alla i ei wneud i fod yn garedig tuag ataf fy hun ac eraill heddiw?"
- Coginio eich hoff bryd o fwyd - neu efallai cawl cig oen Cymreig traddodiadol
- Prynu tsw o gennin Pedr i chi'ch hun neu rywun arall

Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg

Croesgyfeirio gwaith o dan y thema gyda Safonau'r Gymraeg		
Thema: Profiad Gweithwyr a'n Gweithle Dwyieithog		
Menter	Rheswm dros y gwaith	Perthynas â'r gofyniad o dan Safonau'r Gymraeg
Cyfathrebu mewnol	Hyrwyddo'r Gymraeg ym mhob rhan o'r sefydliad, dathlu'r meysydd hynny sy'n cyflwyno'r Gymraeg a'i diwylliant i'w gwasanaethau dyddiol a hyrwyddo adnoddau a chysiau Cymraeg	Safonau 99, 100 a 101 drwy hybu cysiau Cymraeg a hawl staff i ddysgu Cymraeg yn y gwaith; Y safonau a darpariaeth ddwyieithog yn gyffredinol, trwy hyrwyddo cydymffurfiaeth â'r safonau ac enghreifftiau o arfer da.
Rhwydwaith staff	Creu rhwydwaith o staff Cymraeg eu hiaith ar draws CTM er mwyn galluogi staff i ddefnyddio mwy o Gymraeg yn y gwaith, gan gyfrannu at ethos dwyieithog y sefydliad.	Bydd rhwydwaith staff cryf yn ein galluogi i hyrwyddo cydymffurfiaeth â'r safonau drwy greu rhwydwaith gefnogol lle gellir rhannu arfer da a bwydo'n ôl yn anffurfiol am unrhyw achosion posibl o ddiffyg cydymffurfio.
SharePoint	Bod yn safle un stop ar gyfer cyngor ac arweiniad ar ddefnyddio Cymraeg yn y gwaith a darparu gwasanaethau dwyieithog	Safon 94 , drwy sicrhau bod tudalen fewnrwyd benodol gyda ni i gefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith.
Hyrwyddo Technoleg Cymraeg	Galluogi i staff ysgrifennu Cymraeg yn y gwaith yn hyderus a galluogi i staff ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith drwy hyrwyddo'r dechnoleg sydd ar gael yn Gymraeg	Safon 89 , drwy ddarparu meddalwedd gwirio sillafu Cymraeg i staff a hyrwyddo technoleg gweithle sydd ar gael yn Gymraeg
Gwasanaethau lles staff	Sicrhau bod gan staff fynediad at ddeunydd lles yn Gymraeg. O ystyried faint o gynnwys y mae'r tîm lles yn ei gyhoeddi, mae sicrhau ei fod yn ddwyieithog hefyd yn cyfrannu'n fawr at amlygrwydd y Gymraeg yn CTM	Safon 39 , drwy sicrhau bod eu gwefan allanol yn ddwyieithog Safon 45 , drwy sicrhau bod eu cyfryngau cymdeithasol yn ddwyieithog Safonau 111-113 , drwy sicrhau bod arwyddion yn y gweithle am les staff yn y gweithle yn ddwyieithog

Thema 4: Llywodraethu ac atebolrwydd

Mae'r ffordd rydyn ni'n cyfathrebu â staff ac yn eu cefnogi, y prosesau sydd yn eu lle i ddatblygu'r Gymraeg yn strategol yn ein sefydliad a chreu ethos dwyieithog yn y gwaith yn dri ffactor holl bwysig i ddatblygu'r Gymraeg yn BIP CTM. Mae'r bedwaredd thema sy'n dod â hyn ynghyd, sef llywodraethu ac atebolrwydd, yn cyfeirio at y strwythurau sydd gyda ni ar waith i fonitro cynnydd, y prosesau sicrwydd a goruchwyliaeth briodol sydd ar waith i sicrhau ein bod yn bodloni ein gofynion cyfreithiol, a'n hymagwedd at risgiau polisi pan fyddwn o bosibl yn methu â bodloni'r gofynion hynny. Mae'r thema hon yn ymwneud â gwybod pa mor dda rydyn ni'n gwneud, gwybod lle mae angen i ni wella, a rhoi'r strwythurau cywir yn eu lle i ysgogi gwelliant a herio lle bo angen.

Grŵp Llywio'r Gymraeg

Eleni cyfarfu ein Grŵp Llywio'r Gymraeg am y tro cyntaf. Rôl Grŵp Llywio'r Gymraeg yw arwain yn strategol i wella'r amgylchedd sy'n cefnogi ac yn gwerthfawrogi'r Gymraeg a'i rôl wrth ddarparu gwasanaethau diogel ac o ansawdd uchel i'n cleifion. Mae'r grŵp yn cynnwys uwch arweinwyr o bob Grŵp Gofal sydd â'r dylanwad a'r awdurdod i sicrhau newid yn eu meysydd, yn ogystal ag uwch glinigwyr sy'n gwerthfawrogi'r Gymraeg yn y sefydliad ac sy'n gallu gweithredu fel hyrwyddwyr dylanwadol yn y meysydd clinigol. Mae agendâu'r Grŵp yn caniatáu i uwch arweinwyr y Bwrdd Iechyd ganolbwyntio ar feysydd a blaenoriaethau penodol, ac yn caniatáu i fforwm lefel uchel gael ei gynnal lle gellir trafod y Gymraeg a'i diwylliant a chynllunio a chytuno ar waith i ymgorffori'r Gymraeg ymhellach. Mae cylch gorchwyl y Grŵp yn llywodraethu gweithgareddau'r Grŵp.

Mae'r Grŵp yn rhoi cyngor a sicrwydd i'r Bwrdd a'r is-bwyllgorau mewn perthynas â chydymffurfiaeth y sefydliad â'n dyletswyddau statudol Safonau'r Gymraeg, i sicrhau nad ydym yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac yn sicrhau cynnydd yn ystod Cynllun strategol 5 mlynedd Mwy na Geiriau, i gryfhau darpariaeth Gymraeg. Rhoddir sicrwydd trwy ddiweddariadau adroddiadau ysgrifenedig ddwywaith y flwyddyn i'r Bwrdd ac adroddiadau amlygu chwarterol i'r Pwyllgor Pobl a Diwylliant. Mae sefydlu'r Grŵp hwn a'r cylch adrodd cadarn yn gam arwyddocaol arall ymlaen i'r Gymraeg yn y Bwrdd Iechyd.

Datblygu ein gwybodaeth busnes ar gyfer darpariaeth Gymraeg

Mae BIP CTM yn sefydliad mawr a chymhleth gyda dros 13,000 o aelodau o staff, sy'n cynnig amrywiaeth mawr o wasanaethau gofal iechyd ar draws tair sir o 450,000 o bobl. Mae hyn yn golygu ei bod yn bosibl na fydd hi bob amser yn bosibl sicrhau ein bod yn gwneud pob un peth y mae angen i ni ei wneud ym mhob lleoliad, ond rydyn ni'n cytuno bod angen i ni sicrhau bod proses gadarn ar gyfer casglu gwybodaeth busnes am ein cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg, ac offeryn cynhwysfawr ar gyfer dadansoddi ac arddangos y wybodaeth honno. Eleni, rydyn ni wedi diweddaru a datblygu ein dangosfwrdd cydymffurfio ar gyfer cydymffurfio â'r Gymraeg, oedd yn ddarn mawr o waith. Dyma beth rydyn ni wedi'i wneud:

- Diweddaru pa dystiolaeth y byddwn yn ei defnyddio i gasglu gwybodaeth am gydymffurfiaeth, fel ein bod yn gwybod pa wybodaeth sydd ei hangen arnon ni a gan bwy er mwyn adrodd ar gydymffurfiaeth â safonau penodol, a sut orau i gasglu'r wybodaeth honno. Er enghraifft, holiadur archwilio ar gyfer Safonau 1-7, neu ddefnyddio data Civica o holiaduron adborth cleifion a data o'r e-fyrddau gwyn ar gyfer Safon 23;
- Ailgynllunio'r dangosfwrdd fel ei fod yn cyd-fynd â model gweithredu newydd ein Grwpiau Gofal;
- Sicrhau bod yr holl wardiau a gwasanaethau, sef cyfanswm o dros 400 o adrannau unigol, wedi'u hychwanegu at yr offeryn gyda'r mwyafrif bellach wedi'u hychwanegu at y Grŵp Gofal cywir o fewn yr offeryn.

Mae'r offeryn hwn yn ein galluogi i wneud sawl peth:

- Rhoi sgôr cydymffurfiaeth feintiol gyffredinol ddangosol ar gyfer Safonau'r Gymraeg ar gyfer Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, yn seiliedig ar faint o Safonau lle gallwn ddweud yn hyderus ein bod wedi cyrraedd Sicrwydd Uchel yn unol â diffiniad Comisiynydd y Gymraeg a ddefnyddir wrth fonitro cydymffurfiaeth.⁵ Bydd hyn yn caniatáu i ni nodi sgôr gyffredinol sy'n dangos cyflwr cyffredinol cydymffurfiaeth yn BIP CTM;
- Adrodd ar gydymffurfiaeth ar gyfer adrannau unigol a Grwpiau Gofal. Mae hyn yn caniatáu i gerdyn

⁵ Sicrwydd Uchel: Mae'r sefydliad yn cydymffurfio â'r holl ofynion o dan bob amgylchiad ac eithrio ar adegau prin.

sgorio gael ei ddangos ar gyfer Grwpiau Gofal, gan ganiatáu i dueddiadau gael eu trafod yn y Grŵp Llywio ac mewn adroddiadau diweddariad a chrynodeb yn rhan o'n prosesau sicrwydd;

- Dadansoddi tueddiadau mewn cydymffurfiaeth dros amser ac o fewn meysydd, er mwyn caniatáu i ni ganolbwyntio gwaith datblygu ar feysydd blaenoriaeth drwy agendâu'r Grŵp Llywio;
- Ac yn olaf, mae'r offeryn hefyd yn diweddarau'n awtomatig ein dangosfwrdd Gwasanaethau Pobl a ddatblygwyd trwy MS Power BI, felly wrth i'r offeryn gael ei ddiweddarau'n rheolaidd gan Arweinydd y Gymraeg, bydd data craidd ar gydymffurfiaeth y Grwpiau Gofal yn cael ei fwydo drwodd i ddangosfwrdd cyffredinol y gyfarwyddiaeth. Mae hyn yn caniatáu arolygiaeth uwch ar gydymffurfiaeth o fewn Grwpiau Gofal, o ran y Safonau Cyflenwi Gwasanaeth a'r Safonau Gweithredu ynghylch nodi sgiliau a chwblhau'r cwrs Ymwybyddiaeth Iaith gorfodol yn benodol.

Casglwn ddata ar gyfer yr offeryn hwn trwy gynlluniau gweithredu gorffenedig, archwilio, data ESR, data gan y tîm cyfieithu ar ba geisiadau y maen nhw wedi'u derbyn ac o ymweliadau safle a hapwiriadau. Bydd yr offeryn hwn yn cael ei ddiweddarau'n fisol gan ddefnyddio'r ffynonellau gwybodaeth amrywiol hyn.

Cwynion

Ffynhonnell ddefnyddiol arall o wybodaeth am ba mor dda rydyn ni'n gwneud yw cwynion, a bydd y thema hon hefyd yn cynnwys trafodaeth ar y cwynion a gawson ni am ein gwasanaethau Cymraeg.

Eleni, cawson ni un gŵyn yn ymwneud ag un o'n cyrff a gynhelir, sef y Pwyllgor Gwasanaethau Ambiwlans Brys (EASC). Mae cyrff a gynhelir yn GIG Cymru yn gyrff â chylch gwaith cenedlaethol, ond cân nhw eu 'cynnal' neu eu cefnogi mewn amrywiol ffyrdd gan Fyrddau Iechyd neu Ymddiriedolaethau yn hytrach na bod yn sefydliadau llawn yn eu rhinwedd eu hunain, a pholisïau'r Byrddau Iechyd a'r Ymddiriedolaethau hynny ar gyfer y Gymraeg sy'n berthnasol i'r corff hwnnw a gynhelir. Roedd y gŵyn yn ymwneud ag aelod o'r cyhoedd sy'n byw yn ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, a gwynodd i Gomisiynydd y Gymraeg nad oedd yn gallu lawrlwytho dogfen o ochr Gymraeg gwefan EASC. Roedd hyn oherwydd bod y ddogfen wedi'i huwchlwytho i ochr Saesneg y wefan yn unig, yn hytrach na'r ddwy ochr. Cychwynnodd Comisiynydd y Gymraeg ymchwiliad a phenderfynodd fod hyn yn groes i Safonau 39 a 60, a gofynnodd i Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg ac EASC gymryd camau i sicrhau nad oedd hyn yn digwydd eto. Mae'r broses o gydymffurfio â'r camau hynny yn mynd rhagddi ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn.

Mae'r broses o gydymffurfio â'r camau hynny yn mynd rhagddi ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn.

Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg

Croesgyfeirio gwaith o dan y thema gyda Safonau'r Gymraeg		
Thema: Llywodraethu ac atebolrwydd		
Menter	Rheswm dros y gwaith	Perthynas â'r gofyniad o dan Safonau'r Gymraeg
Grŵp Llywio'r Gymraeg	Sicrhau bod grŵp strategol gyda ni gydag uwch-arweinwyr i ysgogi gwelliannau, gweithredu newid ac ymateb i flaenoriaethau polisi.	Safonau 1-121 , a sicrhau cynnydd gyda'r holl safonau ym mhob maes drwy grŵp llywodraethiant priodol ar gyfer y Bwrdd Iechyd cyfan.
Gwybodaeth busnes am ein cydymffurfiaeth	Sicrhau bod offeryn cynhwysfawr gyda ni i fonitro a dadansoddi cydymffurfiaeth ar draws y Bwrdd Iechyd, ac i adrodd yn gywir ar ein sefyllfa yn fewnol ac yn allanol.	Safonau 1-119, drwy sicrhau bod dulliau priodol gyda ni o gasglu gwybodaeth busnes a dadansoddi ac arddangos hyn yn y fath fodd i sicrhau y gallwn flaenoriaethu gwaith datblygu; Safon 120, i gefnogi ysgrifennu adroddiad perfformiad blynyddol Safonau'r Gymraeg drwy gael data craidd wrth law; Safon 121, sy'n caniatáu i ni gael data wrth law ar ein cydymffurfiaeth os gofynna Comisiynydd y Gymraeg am hyn.
Cwynion	Sicrhau ein bod yn cofnodi cwynion am ein darpariaeth ddwyieithog ac yn cymryd y camau angenrheidiol.	Safon 115 a 120, drwy gadw cofnod o'r cwynion ddaw i law ac adrodd arnyn nhw yn yr adroddiad hwn; Safon 39 y tro hwn, drwy ymateb i'r gŵyn a'r camau yr oedd angen i ni eu cymryd yn dilyn y penderfyniad bod EASC, sef corff a gynhelir, wedi torri'r safon hon.

Thema 5: Cynllunio'r gweithlu a recriwtio

Dyma'r olaf o'n pum thema a bydd gwaith o dan y thema hon yn anelu at ddadansoddi maint ein gweithlu dwyieithog a lle bo angen, cynyddu faint o'n staff sy'n siarad Cymraeg. Bydd y rhan hon o'r adroddiad hefyd yn cyhoeddi faint o staff sydd gyda ni sy'n siarad Cymraeg ac i ba lefel, a faint o swyddi rydyn ni wedi'u hysbysebu fel rhai sydd angen sgiliau yn y Gymraeg. Allwn ni ddim cynnig gwasanaeth iechyd gwirioneddol ddwyieithog i'r cyhoedd yn ardal BIP CTM oni bai bod gyda ni'r nifer cywir o staff dwyieithog; mae'r thema olaf hon yn cydnabod hyn ac yn manylu ar sut rydyn ni'n gweithio i adeiladu ein sylfaen o staff sy'n siarad Cymraeg.

Ein gweithlu dwyieithog

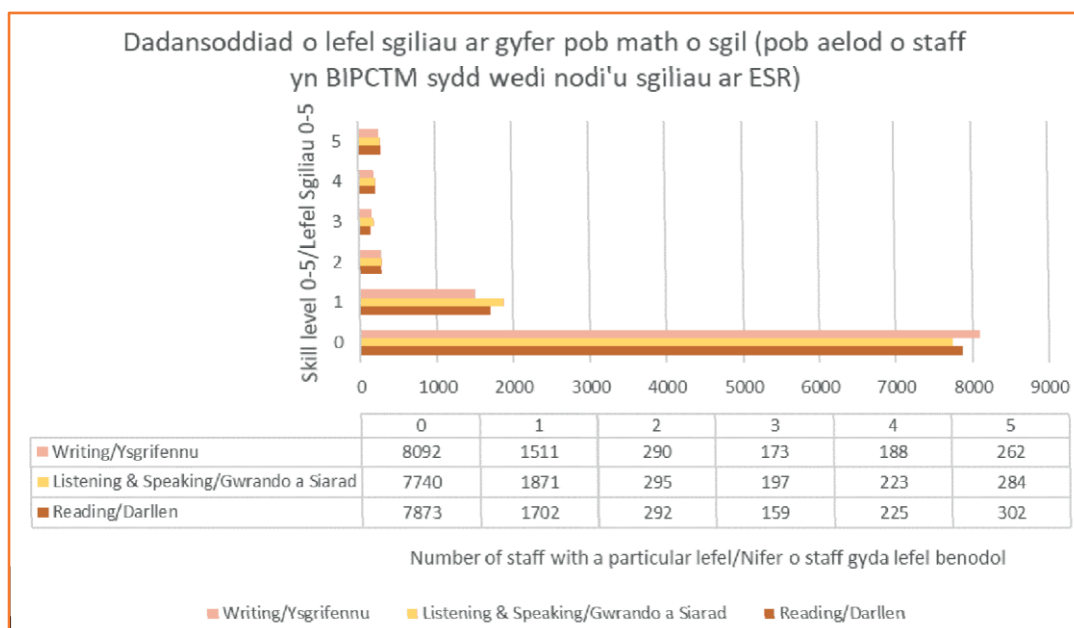
Rydyn ni'n disgwyl i holl staff BIP CTM nodi eu sgiliau iaith Gymraeg ar ESR, ein system gweithlu. Gwnawn hyn drwy nodi a oes gyda ni sgiliau ysgrifennu Cymraeg, sgiliau gwranddo/siarad yn Gymraeg a sgiliau darllen yn Gymraeg, ac ar ba lefel o 0 i 5. Mae'r rhain yn golygu'r canlynol:

- 0: Dim gallu yn y sgil hon o gwbl,
- 1: Lefel mynediad ar y sgil hon, e.e. gallu ynganu enwau Cymraeg a dweud cyfarchiad sylfaenol,
- 2: Sylfaen,
- 3: Canolradd,
- 4: Uwch,
- 5: Hyfedr.

Rydyn ni wedi annog staff trwy gydol y flwyddyn i nodi eu sgiliau Cymraeg ar ESR mewn cydweithrediad â chydweithwyr yn ein hadran Dysgu a Datblygu. Canran y staff sydd wedi cofnodi eu sgiliau Cymraeg ar ESR yw 80% ar gyfer gwranddo a siarad Cymraeg ac 81% ar gyfer ysgrifennu Cymraeg a darllen Cymraeg, sy'n gynydd ar y llynedd pan oedd yn 78% ar gyfartaledd.

Gan droi at broffil ieithyddol gweithlu BIP CTM, mae'r graff isod yn dangos faint o'n staff sydd â sgiliau yn y Gymraeg.

O ran ein gallu i gynnig gwasanaethau yn Gymraeg, bydd staff gyda lefel 4 mewn sgil yn gyffredinol yn gallu defnyddio'r sgil hon yn y rhan fwyaf o sefyllfaoedd gyda chleifion a chydweithwyr, a dyna pam mai 'Uwch' yw enw'r lefel. Mae rhai staff a allai fod yn rhugl hefyd yn nodi'r lefel hon os nad ydyn nhw'n ddigon hyderus. Gellir casglu'n rhesymol o ganlyniad mai'r nifer o staff yn BIP CTM sy'n gallu siarad Cymraeg ar hyn o bryd yw 507 o leiaf (o'r rhai sydd wedi cofnodi eu sgiliau), wrth gyfuno'r staff hynny sydd wedi nodi Lefel 4 neu 5 ar gyfer gwranddo/siarad.

Mae dadansoddiad manylach o staff a'u sgiliau iaith fesul Grŵp Gofal i'w weld yn Atodiad 2.

O'i gymharu â'r llynedd, gallwn weld bod cynnydd bach wedi bod yn nifer ein staff â sgiliau Cymraeg. ⁶ Mae'r tabl isod yn cymharu 2021/2022 â 2022/23. Y rheswm mwyaf tebygol am y cynnydd hwn, sydd i'w groesawu, yw cynnydd yn y staff hynny sy'n adrodd eu sgiliau Cymraeg ar ESR am y tro cyntaf. Mae hyn yn golygu, lle nad oedd eu sgiliau Cymraeg wedi'u cofrestru o'r blaen, mae'r system bellach yn gallu cyfrif y sgiliau hynny. Mae'r cynnydd yn nifer y staff sydd wedi cofnodi eu sgiliau ar ESR eleni yn 1.2% yn uwch ar gyfartaledd fel y nodwyd uchod, sy'n cefnogi'r dadansoddiad hwn ymhellach. Mae'r cynnydd ar draws y math o sgil wedi'i fynegi fel canran hefyd o faint tebyg. Er enghraifft, mae'r cynnydd yn y staff hynny â Lefel 5 mewn gwrando/siarad, darllen ac ysgrifennu yn y Gymraeg yn 8% ar gyfer pob sgil, neu 22, 24 ac 20 o bobl yn y drefn honno. Mae hyn yn dangos, yn hytrach na bod y cynnydd hwn yn dod yn bennaf o staff yn ennill sgiliau newydd yn y Gymraeg neu yn sgil recriwtio bwriadus, fod staff presennol wedi cyrchu ESR ac wedi nodi beth yw lefel eu sgiliau ar gyfer pob un o'r tri math o sgil lle roedd angen iddyn nhw wneud hynny. Pe bai hyn ddim yn wir, fyddai'r cynnydd ar draws y math o sgil ddim yn unffurf.

Lefel	Gwrando/Siarad yn Gymraeg			
	2021/22	2022/23	Gwahaniaeth	Gwahaniaeth fel %
Lefel 0	7415	7740	+325	+4%
Lefel 1	1814	1871	+57	+3%
Lefel 2	263	295	+32	+11%
Lefel 3	189	197	+8	+4%
Lefel 4	208	223	+15	+7%
Lefel 5	262	284	+22	+8%
Level	Darllen yn Gymraeg			
	2021/22	2022/23	Gwahaniaeth	Gwahaniaeth fel %
Lefel 0	7547	7873	+326	+4%
Lefel 1	1636	1702	+66	+4%
Lefel 2	258	292	+34	+12%
Lefel 3	155	159	+4	+3%
Lefel 4	214	225	+11	+5%
Lefel 5	278	302	+24	+8%
Level	Ysgrifennu yn Gymraeg			
	2021/22	2022/23	Gwahaniaeth	Gwahaniaeth fel %
Lefel 0	7779	8092	+313	+4%
Lefel 1	1443	1511	+68	+5%
Lefel 2	261	290	+29	+10%
Lefel 3	163	173	+10	+6%
Lefel 4	176	188	+12	+6%
Lefel 5	242	262	+20	+8%

⁶ Sylwch fod y niferoedd cyffredinol ar gyfer CTM y llynedd yn cynnwys staff sy'n gweithio mewn cyrff a gynhelir. Eleni, mae'r dadansoddiad wedi eithrio'r staff hynny sydd ddim yn gweithio i'r Bwrdd Iechyd. Mae'r niferoedd ar gyfer 2021/2022 a ddefnyddiwyd i gymharu niferoedd y staff gyda sgiliau Cymraeg ag eleni hefyd wedi eithrio staff o gyrff a gynhelir.

Rheswm arall y mae'r cynnydd hwn yn debygol o fod o ganlyniad i'r gweithlu presennol yn diweddarau eu sgiliau yw nad yw BIP CTM wedi hysbysebu nifer tebyg o swyddi Cymraeg hanfodol, fel y dangosir isod o dan 'Asesu a hysbysebu swyddi'.

Fodd bynnag, fydd staff sy'n cwblhau eu proffil sgiliau ar ESR ddim wedi cyfrif ar gyfer pob un o'r codiadau hyn, ac mae hyn yn arbennig o wir am y rhai â sgiliau Lefel 1 mewn 'Gwrando/Siarad Cymraeg'. Bydd y staff hynny sydd wedi cwblhau cwrs eleni, fel y Cwrs Blasu ar-lein ar gyfer gweithwyr proffesiynol lechyd a Gofal Cymdeithasol, yn cael eu hychwanegu at gyfanswm y staff Lefel 1 mewn ESR ac wedi'u cynnwys yng nghyfanswm y staff sydd â sgiliau Lefel 1 ar gyfer 'Gwrando/Siarad Cymraeg' uchod. Mae mwy o fanylion am hyn isod o dan 'Dysgu Cymraeg yn y Gwaith'.

Dysgu Cymraeg yn y Gwaith

Rydyn ni wedi sôn uchod o dan Thema 3 sut rydyn ni wedi hyrwyddo'r Gymraeg yn fewnol, gan gynnwys hysbysebu cyrsiau i staff i wella eu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg. Mae hyn wedi golygu bod 24 o bobl yn gyffredinol eleni wedi cysylltu â Thîm y Gymraeg yn gofyn am wybodaeth am ddysgu Cymraeg yn y gwaith, gyda gwybodaeth yn cael ei darparu. Mae staff yn cael eu hariannu'n llawn ac mae'n glir yn ein Polisi Dysgu a Datblygu y gall staff hefyd ddysgu Cymraeg yn ystod oriau gwaith. Yn ogystal, mae 18 o staff wedi llwyddo i gwblhau'r cwrs blasu Rhan 1 a 2 ar-lein i'r sector lechyd a ddarperir gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol, a llongyfarchiadau i'r holl staff hynny sydd wedi ei gwblhau. Llongyfarchiadau arbennig hefyd i ddau o'n cydweithwyr yn yr Uned Cyn-asesu yn Ysbyty'r Tywysog Siarl a gwblhaodd y Cwrs Blasu yn bersonol ar safle'r ysbyty, i gyflwyno mwy o Gymraeg i'r uned ac yn y dderbynfya yn arbennig. Mae 22 o'n staff hefyd wedi dechrau cyrsiau Mynediad a Sylfaen yn y gymuned ar ôl nodi BIP CTM fel eu cyflogwr. Da iawn bawb!

Asesu a hysbysebu swyddi

Mae'r dadansoddiad isod yn dangos nifer y swyddi a hysbysebwyd fesul categori sgiliau iaith Gymraeg.

Cyfanswm nifer y swyddi gwag a hysbysebwyd fel:	Rhif
Sgiliau yn Gymraeg yn hanfodol	10
Sgiliau yn Gymraeg yn ddymunol	3370
Angen dysgu sgiliau Cymraeg wrth benodi i'r swydd	1
Sgiliau Cymraeg heb fod yn angenrheidiol	315
Cyfanswm nifer y swyddi gwag a hysbysebwyd 01/04/2022 i 31/03/2023	3696

Mae hyn yn ostyngiad o 2 swydd o gymharu â'r llynedd, pan hysbysebwyd 12 rôl fel swydd Gymraeg hanfodol. Roedd dwy rôl yn y Tîm Gwasanaethau Cymraeg, ac roedd y gweddill ar gyfer ein Switsfwrdd, mewn rolau gweinyddol neu ar un achlysur i Weithiwr Cymorth Gofal lechyd. Bydd recriwtio mwy o staff sy'n siarad Cymraeg a chefnogi ein gweithlu presennol i wella eu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg sydd gyda nhw yn cael blaenoriaeth y flwyddyn nesaf wrth i ni adeiladu ein gweithlu dwyieithog a thyfu ein hethos dwyieithog yn BIP CTM.

Yn gyffredinol, mae mwy o staff sy'n siarad Cymraeg gyda ni nag oedden ni'n meddwl yn wreiddiol, ac mae rhai staff yn asesu swyddi i weld a oes angen iddyn nhw recriwtio staff sy'n siarad Cymraeg cyn hysbysebu. Mae'r ffaith bod 3370 o swyddi wedi'u hysbysebu fel rhai lle mae sgiliau Cymraeg yn ddymunol, yn hytrach na nodi'n benodol nad oedd angen unrhyw sgiliau Cymraeg fel yn achos 315 o swyddi, yn dangos bod y categori 'Cymraeg yn ddymunol' yn aml yn ddatganiad gonest y byddai'r rheolwr recriwtio yn croesawu ymgeiswyr sydd â sgiliau yn y Gymraeg. Mae hyn oll yn sylfaen gadarn i ddechrau arni wrth i ni edrych y flwyddyn nesaf i wella'r ffordd rydyn ni'n trin y Gymraeg wrth recriwtio i swyddi.

Sut mae gwaith o dan y thema hon yn croesgyfeirio â Safonau'r Gymraeg

Croesgyfeirio gwaith o dan y thema gyda Safonau'r Gymraeg		
Thema: Recriwtio a chynllunio'r gweithlu		
Menter	Rheswm dros y gwaith	Perthynas â'r gofyniad o dan Safonau'r Gymraeg
Ein gweithlu dwyieithog	Monitro nifer y staff sy'n siarad Cymraeg sydd gyda ni, fel ein bod yn gwybod ble i gynyddu'r nifer hwn lle mae angen.	Safon 96 , drwy ei gwneud yn ofynnol i staff gofnodi eu sgiliau iaith ar ESR a Safon 116 , drwy gadw cofnod o bwy yn ein sefydliad sy'n siarad Cymraeg ar ESR.
Dysgu Cymraeg yn y Gwaith	Cefnogi staff i ddysgu Cymraeg yn y gwaith, drwy hysbysebu cyrsiau, cyfeirio staff atyn nhw a thalu ffioedd cyrsiau.	Safonau 99, 100 a 101 trwy hwyluso dysgu Cymraeg yn y gwaith mewn amrywiol ffyrdd.
Asesu a hysbysebu swyddi	Asesu swyddi i benderfynu a ydyn ni'n hysbysebu'r rôl fel un sydd angen sgiliau yn y Gymraeg i gynyddu ein gweithlu dwyieithog.	Safon 106 , drwy asesu rhai o'n swyddi i benderfynu a oes angen sgiliau yn y Gymraeg ai peidio; Safon 117 , drwy gael mecanwaith yn ei le i sicrhau ein bod yn derbyn data ar ba sgiliau oedd eu hangen ar gyfer swyddi a hysbysebwyd ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol.

Atodiad 1:

Rhestr o ardaloedd y rhoddwyd Pecyn Iaith iddyn nhw

Isod mae rhestr o'r ardaloedd sydd wedi derbyn pecyn iaith yn rhan o'n cynllun hyrwyddo mewnol a ddisgrifir o dan Thema 1 uchod, rhwng Tachwedd 2022 pan oedden nhw ar gael gyntaf a diwedd mis Mawrth 2023. Er nad yw darparu'r pecynnau yn golygu ein bod o reidrwydd yn cydymffurfio, mae'n golygu bod y sefydliad wedi sicrhau bod gan staff y wybodaeth a'r adnoddau i allu cydymffurfio. Gellir gweld y pecynnau fel ymyriad cynllunio ieithyddol pwysig o ystyried yr adnoddau amrywiol sydd ynddyn nhw, ac felly mae'r rhestr isod yn bwriadu dangos y cynnydd a wnaed wrth eu lledaenu. Mae dros 60 wedi'u darparu, ac mae gan ardaloedd fwy nag un lle mae sawl safle gyda nhw.

- Gwasanaethau Pediatrig YTS, YBM a POWH,
- SCBU yn POWH,
- Dieteg ar draws CTM,
- Therapi Iaith a Lleferydd, YTS
- Gwasanaeth Ffisiotherapi Paediatrig YTC
- Y Gwasanaeth Deintyddol Cymunedol ar draws CTM,
- Bydwreigiaeth Gymunedol YCC,
- Uned Monitro Cardiaidd YBM,
- Endosgopi YTC ac YTS,
- Therapi Galwedigaethol Pobl Hŷn YGT,
- Cleifion Allanol y Genau a'r Wyneb YTS,
- Gynaecoleg ac Iechyd Rhywiol YBM ac YCR,
- Ward 6 YTS,
- Ward Mamolaeth YTS,
- Gwasanaethau Gofal Lliniarol BM, YCC ac YTC,
- Ward 12 YTC,
- Tîm Ysgolion Iach (Iechyd y Cyhoedd),
- Uned cyn-asesu YTS,
- Therapi Iaith a Lleferydd, YGT
- Ward B2, YCR
- Ward C3 YCR a'r
- Adran Caplaniaeth a Gofal Ysbrydol.

Atodiad 2:

Sgiliau Cymraeg fesul Grŵp Gofal

	Lefel	CH&F	Corfforaethol	DTS	MH	PC	PC&C	Heb ei drefnu	COO	CYFANSYMIAU
Ysgrifennu	0	761	758	979	886	1253	944	1451	1060	8092
	1	162	255	223	95	160	369	173	74	1511
	2	20	57	59	37	43	29	35	10	290
	3	20	18	30	23	17	27	29	9	173
	4	24	25	32	18	27	25	31	6	188
	5	27	34	67	34	18	38	36	8	262
	Lefel	CH&F	Corfforaethol	DTS	MH	PC	PC&C	Heb ei drefnu	COO	CYFANSYMIAU
Gwranddo/ Siarad	0	723	702	906	861	1216	892	1416	1024	7740
	1	203	309	286	125	218	423	195	112	1871
	2	23	49	65	35	40	29	43	11	295
	3	23	27	38	27	22	28	22	10	197
	4	27	31	36	22	28	25	45	9	223
	5	27	37	70	35	21	46	39	9	284
	Lefel	CH&F	Corfforaethol	DTS	MH	PC	PC&C	Heb ei drefnu	COO	CYFANSYMIAU
Darllen Cymraeg	0	739	723	931	867	1237	913	1425	1038	7873
	1	184	285	256	115	179	398	192	93	1702
	2	22	52	66	32	40	31	39	10	292
	3	18	22	28	19	16	25	23	8	159
	4	25	29	35	29	32	27	39	9	225
	5	34	41	76	34	23	46	39	9	302

Cofiwch y canlynol:

- Yn y data a ddarparwyd roedd 7fed Grŵp Gofal, 'Grŵp Gofal y Banc', yn cynnwys 9 aelod o staff. Ychwanegwyd y rhain at y cyfanswm ar gyfer y 'Grŵp Gofal Corfforaethol' o ystyried eu rolau;
- Mae'r Grŵp Gofal Corfforaethol yn cynnwys y cyrff y mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg yn eu cynnal (cyrff a gynhelir). Mae'r rhain wedi'u heithrio o'r set ddata hon, a dim ond gweithwyr BIP CTM sydd wedi'u cynnwys;
- Mae'r talfyriadau yn golygu'r canlynol gyda gwasanaethau nodweddiadol y maen nhw'n eu darparu hefyd wedi'u nodi:
 - CH&F: Grŵp Gofal Plant a Theuluoedd (Pediateg, Mamolaeth, Bydwreigiaeth, Iechyd Rhywiol),
 - Corfforaethol: Grŵp Gofal Gwasanaethau Corfforaethol (Gweinyddol a Chlercol, TG, AD, rolau proffesiynol, anghlinigol amrywiol),
 - DTS: Grŵp Gofal Diagnosteg, Therapiau, Fferylliaeth a Gwyddorau Iechyd (Radioleg, Awdioleg, Ffisiotherapi, Therapi Galwedigaethol, Iaith a Lleferydd, Dieteteg, Podiatreg, Fferyllfeydd, Patholeg),
 - MH: Grŵp Gofal Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu (CAMHS, wardiau cleifion mewnol IM, gwasanaethau IM cymunedol),
 - PC: Grŵp Gofal wedi'i Gynllunio (Gwasanaethau Cleifion Allanol, wardiau llawfeddygol, llawdriniaeth),
 - Heb ei drefnu: Grŵp Gofal Heb ei Drefnu (wardiau meddygol aciwt, Adrannau Argyfwng ac Unedau Mân Anafiadau),
 - PC&C: Grŵp Gofal Sylfaenol a Chymunedol (Rhai gwasanaethau Gofal Sylfaenol megis meddygfeydd a reolir, nyrsio ardal, clinigau cymunedol, wardiau ysbytai cymunedol),
 - COO: Prif Swyddog Gweithredu (Ystadau, Cyfleusterau a gwasanaethau domestig, Porthorion, Arlwygo).

Atodiad 3: Data hyfforddiant staff

Dadansoddiad o nifer y staff sydd wedi cwblhau hyfforddiant sy'n berthnasol i Safonau'r Gymraeg 99(a) 102. Nid oes unrhyw staff wedi dilyn hyfforddiant sy'n berthnasol i Safon 99(b), 100 neu 101 yn fewnol ar hyn o bryd ond anelwn weithio tuag at newid hyn y flwyddyn adrodd nesaf. Nid ydym yn casglu data perthnasol i Safon 103 ar hyn o bryd ond anelwn weithio tuag at newid hyn y flwyddyn adrodd nesaf. Mae'r niferoedd ar gyfer sesiynau tîm a Safon 102 yn isel ond dylid cofio bod y rhain yn grwpiau arweinyddiaeth ac yn ddylanwadol o ran datblygiad dwyieithog ehangach gan y byddant yn rhaeadru'r negeseuon cywir i lawr.

Safon 99(a)	
'Cwrs Blasau' ar lein i ddechreuwyr	18
Cyrsiau Mynediad/Sylfaen yn y gymuned	22
Sesiwn Blasau 2 awr yn rhan o ddarpariaeth Cymraeg Gwaith	2
Safon 102	
Sesiwn Fforwm Proffesiynol Uwch Nyrs CTM a Nyrs Arweiniol	15
Fforwm Rheolwyr Ward ar gyfer Ysbyty'r Tywysog Siarl	12
Diwrnod Datblygu Rheolwyr Ward Ysbyty Cwm Rhondda	3
Diwrnod Datblygu Nyrs Practis	20
Staff Therapïau Band 5 newydd	25
Tîm Datblygu iCTM	5
Ymwybyddiaeth Iaith ar ESR hyd at 31 Mawrth 2023	5,040

